Kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | www.7md.lt

7md

2017 m. rugsėjo 8 d., penktadienis

Nr. 28 (1222) | Kaina 0,90 Eur

D*ailė* | **M***uzika* | **T***eatras* | **K***inas* | **F***otografija*

2
Kintų muzikos festivalio kompozitorių dirbtuvėse

3
Operos „Pastorello musicale“ premjera

4
Dar apie lėlių festivalį „Materia Magica“

„Teatro atminimo akmenys“ F. Grünschloss nuotr.

5
Audra Žukaitytė pristato festivalį „Sirenos“

8
Pokalbis su operatoriumi ir režisieriumi Sergejumi Mokrickiu

9
Devintoji „Baltijos banga“ Nidoje

Nuo atsitiktinumo iki struktūros

Pokalbis su kolekcininku Viliumi Kavaliausku

Vilius Kavaliauskas J. Grigelytės nuotr.

„Lewben Group“ steigėjas ir valdybos narys, turintis solidžią investucijų valdymo, bankininkystės ir verslo plėtros patirtį, jau tapo ir visaverčiu kultūrinės bendruomenės nariu. Du Viliaus Kavaliausko įkurti fondai – Lietuvos išeivijos dailės fondas (nuo 2010) ir „Lewben Art Foundation“ (nuo 2013) – jau kuris laikas yra reikšminga mūsų dailės peizažo dalimi. Fondų kuriami projektai daug dėmesio skiria dailės informacijos sklaidai. 2016-aisiais buvo išleistas solidus albumas „Peradresuota 1. Lietuvių ir litvakų tapyba Lietuvos išeivijos dailės fondo kolekcijoje“ (sudarė Rasa Andriušytė-Žukienė). Šiais metais turi pasirodyti antras leidinio tomas, kur bus pristatyta ir kita fondų kolekcijos dalis, susijusi su „keliaujančia“ Lietuvos daile. Šia proga ir kalbamės.

Dabar jūs jau turite du rimtus dailės fondus, viskas labai profesionalu: surinkta didelė kolekcija, įdarbinti specialistai, nuolat keliaujama dailės tikslais. O kokie buvo pirmieji impulsai?

Nebuvo jokių impulsų. Tik maždaug prieš dešimt metų pradėjus domėtis, viskas išsirutuliojo iki minėtų organizacijų. Iki tol nesidomėjau nei muziejais, nei kultūra bendrąja prasme. Sieju šį interesą su branda, edukacijos pasekmėmis. Rita (žmona) nupirko meno kūrinį kaip dovaną, tada pradėjome bendrauti su kolekcininku Rolandu Valiūnu, jis pasiūlė kažką įsigyti. Taip po truputį pradėjome domėtis, ieškoti konkrečių autorių darbų, įsitraukėme į naują veiklą. Po truputį menas tapo aistra. Pradžia buvo gana chaotiška, bet su laiku prioritetai susidėliojo.

Kodėl susidomėjote būtent išeivių daile?

Išėjo gana atsitiktinai. Iš pradžių daugelis intriguojančių meno kūrinių keliavo iš JAV. Matyt, buvo toks laikotarpis, atsidaro pasiūla: emigrantų vaikai, tarpininkai ieškojo kam perduoti palikimą. Rinka išeivijos klasikams, tokiems kaip Albinas Bielskis-Elskus, Adolfas Valeška ar Petras Kiaulėnas, Lietuvoje tikrai buvo, ko nepasakytum apie JAV. Įsitraukėme ir pagalvojome, kad tai dar neišnaudota niša, nes Viktoras Butkus tuo metu aktyviai rinko modernizmo klasiką, R. Valiūnas plėtė visų laikų Lietuvos dailės kolekciją.

Nukelta į 7 psl.

Ir vasara – darbų metas

Kintų muzikos festivalio kompozitorių dirbtuvėse pabuvojus

Jonė Fridmanaitė

Šeštus metus vykstančio Kintų muzikos festivalio (meno vadovas Gediminas Gelgotas) direktorės Audros Juodeškienės ir Briuselio bei Mastrichto konservatorijų profesoriaus, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos kviestinio dėstytojo Vykinto Baltako iniciatyva trečią liepos savaitę Kintuose surengta pirmoji jaunų kūrybingų žmonių rezidencija. Jos tema – „Gamtos refleksijos muzikoje, pristatant žemyninį Kuršių marių krantą“. Prie Kuršių marių prigludusiuose, tuštėjančiuose Kintuose dar likę išsilavinusių žmonių, Lietuvos ir šio krašto patriotų, kurie supranta, jog efektyviausiai bendruomenę gali suburti menas, parodyti, kad pasaulyje išsibarstantys lietuviai randa gimtinėje erdvę, kurioje gali įprasminti savo idėjas. Prasmingi edukaciniai projektai paakina vietos jaunuomenę, bendruomenei suteikia naujų emocinių įspūdžių, iš įvairių kraštų atklydusiems turistams parodo kūrybingą Lietuvą.

Kompozitorių dirbtuvių dalyviai su vadovu Vykintu Baltaku (trečias iš kairės)

A. Juodeškienė ir jos šeima – visi pasinėrę į muzikinio gyvenimo vyksmą, – kartu su seniūnija, liuteronų bažnyčios, sociokultūros židinių veiklų organizatoriais siekia atgaivinti Kintų miestelį. V. Baltako siekis – jauniems muzikams suteikti galimybių pajusti kompozitorių ir atlikėjų bendradarbiavimo esmę bei pozityvų rezultatą, kad kuriantieji patirtų eksperimentavimo laisvę, savo kūrybinės potencijos, gebėjimo organizuotai dirbti galimybes. Savaitę kompozitoriai iš Graikijos, Didžiosios Britanijos, Olandijos, Lietuvos nevaržomai galėjo eksperimentuoti, dirbti su atlikėjais, atvykusiu ansambliu „Synaesthesis“ ir parengtus kūrinius išgirsti. Trumpai tariant, pajusti kūrinio gimimo procesą nuo idėjos iki jos realizavimo klausytojų auditorijoje.

Rezidencijos savaitė prabėgo kūrybingai, organizuotai, bet be akademinei erdvei būdingos įtampos. Diskusijos, kritinės minties raiška gražios gamtos ir labai dėmesingų rezidencijos organizatorių dėka žavėjo ugdoma kūrėjų tolerancijos jausena. V. Baltakas džiaugėsi susirinkusiais įdomiais, labai skirtingais kūrėjais. Tai kompoziciją studijuojantis Willis Aretsas (Nyderlandai), šiemet Lietuvoje magistro studijas baigęs Benas Lunnas (Didžioji Britanija), Giannis Montesantos ir Chrisas Kavouras (Graikija), Jūra Elena Šedytė, muziką kuriantis puikus pianistas Rytis Juškaitis, taip pat naujos, šiuolaikinės muzikos atlikėjams skirtos LMTA programos studentai. Jie turėjo galimybę egzaminui parengtus kūrinius pateikti klausytojams, pajusti savo studijų prasmingumą. Dirbdamas su kompozitoriais V. Baltakas siekė pažinti jaunus kūrėjus, suvokti, kaip jie supranta problematiką, kaip mokosi pagrįsti savo ketinimus ir kaip renkasi jų sprendimus. Taip formuojasi savitas kiekvieno kompozitoriaus veidas.

Darbas rezidencijoje reikšmingas neformalia aplinka. „Pamatai įdomius, savitą kūrėjo veidą beformuojančius žmones. Aišku, Juodeškų namų aura ypatinga. Fantastiška! Rezidencija rodo, kad Lietuvoje jau matyti sektinų privačių iniciatyvų, mecenatystės pradmenų. Ypač reikia įvertinti, kad A. Juodeškienė pasuko ne lengviausiu keliu: miestelio visuomenei ji pristato sunkiausiai suvokiamą – aktualią, intelektualią muziką, eksperimentus, naujas raiškos paieškas“, – sakė V. Baltakas.

Po koncerto Rusnės bažnyčioje

Autorės nuotraukos

Rezidencijos darbo metu įvyko trys koncertai. Liepos 19 d. Juodkrantės bažnytėlėje susirinkusiems vasarotojams pristatyta LMTA šiuolaikinės muzikos programos studentų Dominyko Besakirsko (perkusija) ir Dominyko Norkūno (gitara) programa. Skambėjo Helmuto Lachenmanno, Therry de Mey'aus, Steve'o Reicho, Jenso Peterio Ostendorfo kompozicijos bei autorinės improvizacijos. Liepos 22 d. Kintų daugiafunkciniame centre atlikėjai kartu su ansambliu „Synaesthesis“ atliko Karlheinzo Stockhauseno ir dirbtuvių dalyvių kūrinius. Liepos 23 d. seniausioje Rusnės salos liuteronų bažnyčioje skambėjo rezidencijos studentų, V. Baltako bei kitų autorių kompozicijos.

„Norime, kad Kintai taptų nuolatine menininkų iš Lietuvos ir pasaulio rezidencija. Todėl šiemet praplėtėme festivalio programą kūrybinėmis dirbtuvėmis. Tikimės, kad kartą apsilankę muzikai jau patys ieškos galimybių patekti į Kintus. Pažintis su Pamario kraštu pasaulio menininkams atveria Lietuvą. Tikimės, kad ir kompozitoriams buvimas čia suteiks impulsų kūrybai“, – sakė A. Juodeškienė.

Kintų muzikos festivalis ir kompozitorių dirbtuvės šiemet įprasmina ir istorinę atmintį – mini Reformacijos 500-ąsias metines.

Kronika

XVII pasaulinio žydų mokslo kongreso akimirkos

Kas ketverius metus geriausiame Izraelio universitete – Jeruzalės Hebrajų universitete – vyksta didžiausias pasaulyje žydų mokslo kongresas (*World Congress for Jewish Studies*), kurį Izraelio naujienų portalas „Times of Israel“ pavadino „Žydų mokslo olimpinėmis žaidynėmis“. Kadaise, pirmajame Kongrese, surengtame 1947-aisiais dar prieš Izraelio valstybės susikūrimą, buvo perskaityti tik 75 pranešimai. Šiemetinis, jau 17-asis, vykęs rugpjūčio 6–10 d., aprėpė pačias įvairiausias su dabarties ir senovės žydų istorija, kultūra, religinėmis tradicijomis, šventraščiais, švietimu, menais, kalbomis, teise, politika, filosofija susijusias temas ir subūrė apie du tūkstančius tyrėjų (mokslo daktarų ir doktorantų) iš viso pasaulio. Tai savitas fenomenas, kurio kaskart nekantriai laukia įvairių šalių žydų mokslo sričių tyrėjai, idant ir vėl susitiktų ilgamečius, seniai matytus kolegas, tad per pertraukas tarp pranešimų Hebrajų universiteto koridoriai ir kavinaitės prisipildo emocingo šurmulio. O ir sesijų metu netyla diskusijos, daugeliui įsitraukiant į po pranešimų vykstančius jų aptarimus. Ypatingo dėmesio ir kolegų pagarbos Kongrese sulaukia mokslininkai emeritai; ore tvyrant smalsumui, pranešimų klausosi ir jaunos mokslininkės mamos su vežimėliuose miegančiais kūdikiais. Buvo galima jausti, kad tai visų, besidominčių žydų mokslo pasauliu, erdvė – atvira, raginanti ieškoti atsakymų į neišsenkančius mokslinės minties klausimus. (Aktyviai aptartas ir gausus klausimų buvo ir mano skaitytas pranešimas apie muzikinį ugdymą XIX a. Vilniaus žydų švietimo įstaigose.) Kongreso metu kasdien vyko koncertai, filmų peržiūros, knygų mugė.

Sudėtinga suvokti Kongreso mastelį – skirtingose universiteto miestelio erdvėse per penkias dienas įvyko daugiau nei 400 sesijų (vienu metu jų vykdavo daugmaž 30), jose dalyvavo daugiau kaip 2600 dalyvių, pranešimai buvo skaitomi net šešiomis kalbomis – anglų, hebrajų, ladino, portugalų, ispanų ir jidiš. (Savaime suprantama, kad bent jau lengvo chaoso tokiame milžiniškame renginyje išvengti neįmanoma!) Kongreso temos ir pranešimai byloja, kad pasaulyje neblėsta dėmesys Tanacho (žydų Šventojo Rašto) tyrimams pačiais įvairiausiais aspektais – lingvistiniu, istoriniu, archeologiniu, teisiniu, politiniu, antropologiniu, literatūriniu... Daug dėmesio Kongrese buvo skirta Kumrano ritiniams, arba Negyvosios jūros raštams, nes šiemet minimos šio vieno didžiausių XX a. archeologinių atradimų 70-osios metinės. 1947–1956 m. Kumrano olose beduinų rasti pergamentai su seniausiais žinomais Šventraščio tekstais, kuriuos surašė prieš 2000 metų Judėjos dykumoje asketiškai gyvenusi esėjų religinė bendruomenė, datuojami III a. pr. Kr. – I a. po Kr., jie mokslininkams suteikė neįkainojamų žinių apie Tanacho raidą ir krikščionybės ištakas. Negyvosios jūros raštams skirtoje plenarinėje sesijoje kalbėjęs Hebrajų universiteto profesorius emeritas Emanuelis Tovas pabrėžė, kad Šventąjį Raštą derėtų studijuoti būtent Negyvosios jūros raštų kontekste, studijoms suteikiančiame egzegetinį kontekstą.

Ben-Zvi instituto „Piyut“ ansamblis

K. Rupeikaitės nuotr.

Per muzikologijos sesijas ir praktinius užsiėmimus su atlikėjais buvo aptartos Rytų (Alžyro, Graikijos, Turkijos, Persijos) žydų muzikinės tradicijos, Izraelio šiuolaikinės populiariosios muzikos, viduramžių Europos žydų muzikos ir jos estetikos, žydų ir arabų muzikos ryšių, aškenazių ir sefardų muzikinių tradicijų, žydų muzikos XIX–XX a. Kalifornijoje ir kitos temos. Skirtingas žydų muzikinės kultūros tradicijas pristatančius dieninius koncertus surengė Hebrajų universiteto Žydų muzikos tyrimų centras. Įkurtas dar 1964 m. žymaus muzikologo, profesoriaus Israelio Adlerio iniciatyva, centras yra viena seniausių Hebrajų universiteto akademinių institucijų. Pastaruosius septyniolika metų jam vadovauja Hebrajų universiteto profesorius, Šiaurės Afrikos ir Artimųjų Rytų žydų muzikos, žydų ir arabų muzikinių saitų specialistas, profesorius Edwinas Seroussi. Rugpjūčio 8 d.

Nukelta 3 psl.

Muzikinių eksponatų detektyvai

Įspūdžiai iš „Canto Fiorito“ pristatytos operos „Pastorello musicale“ premjeros Lietuvoje

Rasa Murauskaitė

Sunku ir patikėti, kad seniausia vokiška opera laikomo kūrinio rankraštis saugomas... Vilniuje. Atkeliavęs pas mus iš Karaliaučiaus (dabartinio Kaliningrado) bibliotekos, jis neabejotinai papildė įdomiausių ir vertingiausių pas mus saugomų senosios muzikos šaltinių lobyną. Todėl tarptautinio senosios muzikos ansamblio „Canto Fiorito“ (meno vadovas Rodrigo Calveyra) kvietimas švęsti Operos dieną klausantis Karaliaučiuje koncertmeisteriu dirbusio kompozitoriaus Johanno Sebastiani (1622–1683) operos premjeros ypač sudomino. Svarbu paminėti, kad 2012 m. savo veiklą pradėjęs „Canto Fiorito“ jungia įvairių šalių menininkus, o lietuvaičių šįkart, rugsėjo 2 d. LDK Valdovų rūmuose, girdėjome šešis – išilgine fleita grojusias Ievą Baublytę ir Indrę Kučinskaitę, Krisilės partiją dainavusią mecosopraną Renatą Dubinskaitę, Svaviją ir Elektrą – sopraną Ievą Gaidamavičiūtę, Fileną – tenorą Algirdą Bagdonavičių, Kupidoną ir Venerą – mecosopraną Saulę Šerytę.

„Pastorello musicale“ („Muzikinė pastoralė“) dėmesio verta ne tik dėl to, kad yra vadinama ankstyviausia iki šių dienų išlikusia vokiška opera (ji buvo sukurta didikų Anos Beatos Goldstein ir Gerhardo de Dönhoffo vestuvių proga), bet ir dėl „detektyvinės“ savo istorijos: nuo 1945 m. laikyta dingusia, ji tik 2001 m. buvo netikėtai surasta Lietuvos sostinėje. Klausantis muzikos, opera genialumu nesužavi – ji įtaigiai reprezentuoja epochai būdingą estetiką, tačiau būtų sunku vadinti opusą išskirtiniu, jam neturint atitinkamos istorinės reikšmės. Opuso muzikinė kalba gana paprasta, neįmantri, melodika – nesudėtinga, todėl natūraliai reikalaujanti uolesnės atlikėjo pastangos, neperžengiant stiliaus diktuojamos estetikos „padailinti“ pačios kompozicijos nulemtus trūkumus. Ansamblio narių teigimu, operos partitūra išskirtinai informatyvi, tiksliai aprašanti instrumentuotę ir taip tarsi priartinanti prie galimybės atlikti operą taip, kaip ją įsivaizdavo kompozitorius. Ir išties, buvo galima išgirsti įdomių senųjų instrumentų – barokinių smuikų, violų da gamba, archiliutnią, violonę, kitus. Operos siužetas taip pat yra puikus savo epochos atspindys. Piešiamas pastoralinis paveikslėlis – idiliškas piemenėlių gyvenimas, kurį drumsčia žaismingos, negelminės meilės kančios, nekaltos apgaulės, personažų nepastovumas ir nedidelės išdaigos. Kažkur istorijos vingiuose tradiciškai veikia ir dievai, bandantys „supainioti“ mirtingųjų gyvenimus. Vis dėlto galima pastebėti, kad operoje gana aiškiai išreiškiamos tam tikros vertybės, matyt, vėlgi būdingos epochos savivokai – tai meilė, drąsa, ryžtingumas ir sąžiningumas.

Į „Canto Fiorito“ pasirinktą „Pastorello musicale“ interpretaciją galima žiūrėti kaip į eksponatą – akivaizdžios buvo kūrinio autentiškumo, įmanomo tik sąlyginai, paieškos. Apie autentiškumo siekius atliekant senąją muziką verda nemažai diskusijų, kurių pagrindinė opozicija baigiasi būtent ties autentiškumo galimumo – negalimumo klausimu. Visai neseniai kalbantis su vienu operos režisieriumi, teko išgirsti mintį, jog režisuojant sceninį veikalą jam ypač svarbu sukurti ryšius tarp praeities, kurioje gimė kūrinys, ir dabarties, tarsi nuvalyti nuo kūrinio praeities dulkes ir jį suaktualinti. Čia aptariamas „Pastorello musicale“ parodytas pasirinkus kitokį kelią, kuris, galima teigti, atliko daugiau pažintinę-edukacinę funkciją, o ir buvo savotiškas „autentiškumo atkūrimo eksperimentas“.

Apskritai „Canto Fiorito“ interpretacija buvo graži iniciatyva, bet tobulėjimui erdvės dar yra nemažai. Lietuvoje senosios muzikos išgirsti galima ne taip ir dažnai, o aukščiausios kokybės atlikimų, deja, išvis reta, todėl mūsų menininkų pastangos šią muziką atlikti, kad ir fragmentiškai, labai džiugina. Ypač žinant, kad lietuvaičiai, norintys rimtai dirbti būtent ankstyvosios muzikos srityje, vis dar priversti vykti mokytis į užsienį, pas mus senosios muzikos studijų programų nėra, o ir mokslininkų, galinčių padėti rimtus teorinius pagrindus šioje srityje – vienetai. Natūralu, kad ir visuomenė tik mažyčiais žingsneliais susipažįsta su šia nūdienos gyvenimo ritmui svetima meno sritimi, reikalaujančia „įjautrinti“ tiek savo pojūčius, tiek intelektą, nuvargintus šiandienos dirgiklių gausos ir intensyvumo.

Svavija ir Elektra – Ieva Gaidamavičiūtė, Krisilė – Renata Dubinskaitė ir ansamblis „Canto Fiorito“

Organizatorių nuotr.

Aptariamas „Pastorello musicale“ atlikimas paliko nemažai klaustukų. Pajutau instrumentinio ansamblio vieningumo, susiklausymo stoką – buvo ir nesutapimų, ir netikslių kai kurių instrumentų pasažų (neretai „kliuvo“ smuikų partijos). Ausis vis vylėsi tvarkos, o jos paieškos galbūt kiek nuskriaudė ir dėmesį, skirtiną muzikavimo subtilumo paieškoms. Kalbant apie operos garsovaizdį, grynai instrumentiniuose epizoduose galima buvo išgirsti liaudies, miesto muzikos įtakų. Nors teigiama, jog kūrinys parašytas italų madrigalinės operos stiliumi, intonaciškai, o ir temperamentu „Pastorello musicale“ estetika neabejotinai kitokia. Sunku pasakyti, ar dėl paties kūrinio muzikinės ir siužetinės medžiagos statikos, ar dėl atlikimo trūkumų antroji opuso pusė pasirodė nuobodoka.

Vokalinės dainininkų partijos gana paprastos ir aiškios, kitaip sakant – pilnos iššūkių atlikėjams, siekiantiems jas įtaigiai įprasminti. Labiausiai žavėjo pagrindinio – piemens Tirsio vaidmenį atlikęs baritonas Florianas Justas. Verta paminėti jo gražų, sodrų ir minkštą balso tembrą, muzikalumą, įtaigą. Dainininko talentas operos atlikimą išties papuošė, nors interpretacija savo temperamentingumu kartais bandydavo „išsiveržti“ iš barokinio stiliaus estetinių rėmų. Įtikinamai dainavo ir Tirsio antagonistą, piemenį Fileną įkūnijęs A. Bagdonavičius, balso subtilumą pademonstravo Svavijos bei Elektros partijas dainavusi Ieva Gaidamavičiūtė, nors interpretacijos išbaigtumo jai pritrūko. Užtikrintumo balse pasigedau tiek pagrindinį moters vaidmenį atlikusios R. Dubinskaitės, tiek Kupidoną ir Venerą dainavusios S. Šerytės (beje, bene įtikinamiausiai iš visų vaidinusios) interpretacijose.

Tačiau ne veltui sakoma, kad gera kūrinio pradžia ir pabaiga išskirtinai svarbios. Opera pradedama ir užbaigiama ansambliais, kurie ir kompozicijos, ir atlikimo prasme buvo gražiausi ir įtaigiausi opuso epizodai – ansamblio vokalistų balsų derėjimas papuošė svarbius veikalo taškus. Kalbant apie minimalią operos režisūrą, jos reikėjo arba išbaigtesnės, arba nereikėjo išvis – publikai pristatytas režisierės Karinos Novikovos variantas atrodė banalokas ir nebūtinas.

Grįžtant prie svarstymų, kokia opera šiandien apskritai turėtų būti, o ir reziumuojant „Pastorello musicale“ premjerą Lietuvoje, verta pasidžiaugti istoriškai vertinga iniciatyva, dar kartą persvarstyti senosios muzikos padėtį mūsų šalyje ir galiausiai išreikšti viltį, kad atsiras entuziazmo ir entuziastų tokius kūrinius kaip šis pabandyti interpretuoti ir kitaip.

Atkelta iš 2 psl.

koncerte, skirtame turkų ir žydų muzikos ryšiams, Turkijos žydų dainas komentavo ir atliko dainininkė Hadas Pal Yarden, turkišku liutnios tipo styginiu sazu grojo Eliyahu Dygmi ir Yanivas Ovadia (pastarasis grojo dar ir skvarbaus garso pučiamuoju zurna). Solistė, kuri Turkijoje studijavo klasikinę Turkijos muziką, makamą ir Ladino (Ispanijos žydų) dainas, yra etnomuzikologijos doktorantė Izraelio Bar-Ilano universitete. Jaukus koncertas dar kartą priminė, kad daugybė diasporoje gimusių žydų muzikinių tradicijų itin glaudžiai susijusios su vietinės muzikos derminiais, ritminiais ypatumais bei instrumentarijumi.

Didelį įspūdį paliko rugpjūčio 9 d. vykęs Ben-Zvi instituto „Piyut“ ansamblio (vadovas Avrahamas Cohenas) koncertas, kurio metu buvo pristatyta ką tik išleisto ansamblio kompaktinė plokštelė su įrašytais Maroko žydų sakraliniais himnais. Žydai Maroke gyveno nuo Romos imperijos laikų, jų muzika atspindėjo berberų ir arabų muzikos stilius, žanrus, instrumentarijų. Iš Ispanijos (Iberijos) į Maroką XV a. atvykę sefardai taip pat paliko pėdsaką Maroko žydų muzikos kultūroje. Įvairaus amžiaus dainininkų ir instrumentininkų ansamblio – girdėjome populiariausius arabiškus instrumentus ūdą (liutnia), najų (fleita), mušamuosius būgną, tamburiną, darbuką – pasirodymas pasižymėjo ypatinga energija, kuriai didelę įtaką darė intensyvus ritmas, improvizacija, nepaprastas ansamblio narių susiklausymas. Skambėjo pietryčių Maroko Tafilalto regiono žydų, kurių dauguma XX a. antroje pusėje emigravo į Izraelį, sakraliniai himnai *piyutim*, kuriuos Ben-Zvi instituto ansamblis išstudijavo ir interpretavo remdamasis regiono muzikos žodine tradicija, archyviniais šaltiniais bei šiandieninėmis Izraelyje vyraujančiomis *piyut* atlikimo kryptimis. *Piyut* žanro ypatumai – responsorinė atlikimo maniera, paprastos, repetityvinės, ritmikos pagrindu konstruojamos siauros apimties melodijos, susikoncentravimas į giedamų himnų tekstus, ekstatiškas giedančiojo atsidavimas, emocinis santykio su Dievu išgyvenimas.

Simboliška ir smagu, kad ši didžiulė mokslo šventė vyksta unikaliausiame pasaulio mieste – Jeruzalėje – kuri, atrodytų, gyvena savo pačios epochoje, sava eiga, nežemiška ir kartu netgi erzinančiai gyvybinga. Kur kiekvienas žingsnis – nesuvokiamai sudėtingi istorijos klodai, kur didžiausi kontrastai nuolat greta vienas kito. Kur vaikštant tarp taurių senamiesčio akmenų gali netikėtai sutikti tylą ir kur kaskart atvažiavęs sužinai apie mieste vykstančius naujus archeologinius atradimus, apie nuolatinę mokslo dinamiką.

Kamilė Rupeikaitė

Kur dingo lėlės?

Apie lėlių teatrą su festivalio „Materia Magica“ svečiais Yael Rasooly ir Arieliu Doronu kalbasi Agnė Pulokaitė

Gegužės mėnesį Klaipėdoje vykęs devintasis lėlių teatro festivalis šiemet atsinaujino, pakeitė pavadinimą ir kryptį, tapo atviresnis įvairaus amžiaus auditorijai. Kas dvejus metus tarptautinę programą pristatantis renginys „Materia Magica“ kol kas ir teatro profesionalų, ir žiūrovų linksniuojamas kur kas rečiau nei kiti šalies teatro festivaliai. Ne tik dėl to, kad plačiosios publikos nuomone – beje, visiškai klaidinga! – lėlių teatras yra skirtas vaikams, bet ir dėl to, kad Klaipėda vis dar labai centralizuotame mūsų teatro žemėlapyje yra visiškas užkampis. Tikiu, kad į kitą festivalį atvežtus spektaklius pavyks pristatyti ir kituose miestuose, kad festivalis sustiprės ir galės tapti tarptautinių koprodukcijų partneriu, kad programą papildys lėlininkams profesionalams skirtos kūrybinės dirbtuvės, suteiksiančios impulsą vizualaus, objektų teatro baruose norintiems eksperimentuoti kūrėjams. Ilgai laukti neteks ir kito Lietuvoje labai trūkstamo dalyko – ateinančių metų rugsėjį „Materia Magica“ pristatys lietuvišką programą, skirtą taip pat ir tarptautinių festivalių programų sudarytojams, prodiuseriams, kultūros vadybininkams. Lietuvoje kuriamas lėlių teatras užsienyje žinomas labai menkai, tad šią spragą ir bandys užpildyti kas dvejus metus rengiama lietuviško lėlių teatro vitrina.

O šiųmetinėje festivalio programoje buvo parodyti net trys spektakliai iš Izraelio. Šioje šalyje lėlių teatras, net ir neturėdamas gilių tradicijų, užima ypatingą vietą. Apskritai Izraelyje įdomiausi dalykai vyksta didžiojo teatro pakraštyje (*fringe*) – didieji, valstybiniai teatrai paprastai pristato grandiozinius (taigi ir komercinius), iliustratyvius, literatūriškus spektaklius, kuriuose forma nepasiduoda eksperimentams, o keliamos temos retai kada oponuoja tautiniams mitams. Nepriklausomi teatrai, trupės, pavieniai kūrėjai scenoje kur kas drąsesni – ne tik maišydami žanrus, įvairias raiškos formas, patys kurdami dramaturgiją, bet ir rinkdamiesi nepatogias, skaudžias, tačiau opias temas: karo nuojauta, skirtingų tautų sugyvenimas, Holokaustas, Palestinos klausimas. Šalyje, kurioje nemažai svarbių valstybinių postų – įskaitant Kultūros ir sporto ministeriją – užima buvę kariškiai, o per valstybės politiką stengiamasi nutildyti ir išstumti, tam reikia ypatingos drąsos. Gal todėl nemažai nepriklausomų menininkų iš Izraelio daug kuria užsienyje, kai kurie – kaip ir „Materia Magica“ festivalyje apsilankę Yael Rasooly ir Arielis Doronas – pastaruoju metu kur kas daugiau laiko praleidžia ne Izraelyje, o keliaudami po pasaulį. Su jais ir kalbėjomės apie lėlių teatrą, jo galimybes ir šiuolaikines tendencijas, jų kūrybinį kelią ir surastą individualią kalbą.

Apie šiuolaikinio lėlių teatro kalbą

Yael Rasooly: Mano pačios, kaip klasikinės muzikos atlikėjos, karjera apsivertė aukštyn kojomis, kai Europoje išvydau kelis lėlių ir vizualaus teatro spektaklius – iškart nusprendžiau, kad noriu kurti būtent tai. Šiuolaikinis lėlių teatro menas toks netikėtas ir įvairus, jis apskritai nepasiduoda griežtam apibrėžimui. Lėlininkai, su kuriais susitinku keliaudama, yra atėję iš labai skirtingų sričių: šokio, animacijos, vizualiųjų menų, dramos teatro, cirko. Lėlių teatras jiems yra vaizdinga kalba, pasiduodanti eksperimentams, ieškojimams ir lūžiams, kaip ir bet kuri kita kalba, visų pirma skirta papasakoti istoriją.

Vis dėlto pastaruoju metu matau vieną ryškią tendenciją: nyksta stereotipas, kad lėlių teatras skirtas tik vaikams. Daugėja festivalių, kurie plečia lėlių, objektų, vizualaus teatro programas suaugusiems. Pastarieji irgi nori tapti to pasaulio dalimi – su visomis jo kuriamomis įtampomis, išmone, metaforiniais sluoksniais, netikėjimo „saspensu“, be kurių lėliška patirtis neįmanoma.

Ariel Doron: Kiekvienoje šalyje lėlių teatras vystosi kiek kitaip, priklausomai nuo ten veikiančios sistemos – ar yra didelių valstybinių teatrų, ar veikia lėlių teatro mokyklos, koks finansavimas tam skiriamas, taip pat bendresnių kultūrinių tendencijų ir pagaliau – tradicijos. Tačiau virsmas, kurį pastaruoju metu stebiu daug kur, yra kintanti „lėlės“ sąvoka. Menininkai ieško būdų, kaip iš naujo save apibrėžti, apversti per laiką susiformavusį lėlių teatro supratimą, atrasti naujų santykio su publika formų. Lėlių teatras tampa abstraktesnis ir tarpdisciplininiškesnis: objektai, medžiagos, kūnas gali veikti kaip lėlė, spektakliuose atsiranda vis daugiau šokio, performanso, garso meno, instaliacijų, robotikos, kino. Kartais lėlių teatro festivalyje pamatai vos vieną kitą lėlę. Kad ir tai, ką daro rusų inžinerinis teatras „Axe“: pamatyti jų spektaklį – tai lyg apsilankyti išprotėjusio kūrėjo laboratorijoje. Scenoje jie sau leidžia viską, ką tik nori, radikaliais veiksmais kurdami vaizdinius, balansuojančius tarp pirmykščių ritualų ir šiuolaikinio scenos meno. Žiūrėdamas jų spektaklius patenki į savotišką transą, ir net jei tokį meną atmeti, negali likti jam abejingas.

Apie nevaikiškas temas lėlių teatre

Y. R.: Lėlių teatras vis tvirčiau išsikovoja teisę prabilti bet kokia tema, kad ir kokia sudėtinga, nevienareikšmiška ar kupina įtampų ji būtų. Lėlių teatro menas peržengia laiko ir kalbos ribas, todėl jis yra visiškai laisvas ir nesuvaržytas narplioti giliausius žmogiškosios egzistencijos klausimus. Ilgą laiką tai buvo kitų, didžiųjų menų išimtinė teisė, o lėlininkams buvo rezervuota vieta smėlio dėžėje. Man regis, mes, lėlių teatro kūrėjai, gyvename labai įdomiais laikais, kai ši meno rūšis pagaliau tampa lygiaverčiu žaidėju meno lauke, turtinga ir galinga priemone, gebančia pasiekti vis platesnę suaugusiųjų auditoriją.

A. D.: Tiesą sakant, man atrodo, kad tai, ką galima papasakoti tradicinio dramos teatro priemonėmis, yra kur kas labiau ribota! Be abejo, gali atrodyti, kad vaidinti (žaisti) su lėlėmis yra kiek vaikiškas užsiėmimas – net jei taip iš dalies yra, čia slypi ir kažkas gražaus. Antra vertus, kai aktorius perkelia dėmesio centrą nuo savęs į lėlę, objektą, akimirksniu iškeliamas gyvybės ir mirties klausimas, prabylama apie sukūrimą, genezę, keliama Dievo ar aukštesniosios jėgos (ne)buvimo problema. Kas yra gyva, o kas mirę? Kur baigiasi realybė ir prasideda fantazija? Tai lyg mūsų minčių apie mirtingumą, laikinumą, egzistenciją atgarsis. Ir dar, lėlių teatras visuomet yra apie vienatvę. Apie vienišą žmogų, apsimetantį, kad lėlė gyva tam, kad jaustųsi mažiau vienišas, ir tuomet rodantį ją kitiems, kad jaustųsi dar mažiau vienišas.

„Karpiniai“

Apie savo kūrybą ir įtakas

Y. R.: Laikas mano kūryboje paprastai skiriasi nuo to, kuriame gyvenu – kad ir į Holivudo kino klasiką nukeliantis mano spektaklis „Karpiniai“ („Paper Cut“). Man ši distancija atveria papildomas prasmines plotmes. Pamenu, dar visai maža pamačiau vieną A. Hitchcocko filmų – jis mane siaubingai išgąsdino, bet paliko labai gilų įspūdį savo estetika, pasakojimo konstravimu. Kinas daug perėmė iš lėlių teatro, o šis mano spektaklis man buvo kaip kino kalbos gramatikos perkėlimas į *low-tech* objektų, popieriaus teatrą.

Ir, be abejo, muzika – kaip be jos? Muzika ir garsas yra tokie pat svarbūs elementai teatre kaip erdvė ir laikas. Ir nors vizualus teatras, bent jau pagal apibrėžimą, visų pirma reiškia meninio turinio kūrimą per vaizdines priemones, muzika ir garsinis žemėlapis man yra neatsiejama nuo veiksmo scenoje – jie lemia pasakojimo ritmą, sujungia aktorių su jį stebinčiu žiūrovu kažkokia nepaaiškinama gija. Muzika nėra viso labo priemonė užpildyti tylos pauzes – kartais ji būna tokia aktyvi veikėja, kad beveik gali ją pamatyti.

A. D.: Karo tema mano spektaklyje susijusi ir su mano kilmės vieta, ir su globalesniu smurto, karo vaidmeniu mūsų visuomenėje, tai, kaip karas kartais yra garbinamas, žavimasi jo įvaizdžiais. Izraelietis yra nuolatinėje karo parengties būsenoje. Artimuosius Rytus ir apskritai pasaulį suvokiame kaip pavojingą vietą, kur neverta pasitikėti kaimynais, taigi atsitveriame sienomis, užuot bandę sugyventi. Kita vertus, Izraelyje tai galbūt užaštrinta, tačiau ir kitur pasaulyje į karą pernelyg dažnai žiūrima kaip į žaidimą, neva ginant kažkokias kertines vertybes, žmogų, kai realybėje yra visiškai kitaip. Nesu naivuolis pacifistas, suprantu, kad konfliktas ir karas yra neatsiejama gyvenimo dalis. Tačiau kai nuo mažų dienų tau brukama karo mašinerija, pateikiamos karo žaidimo taisyklės, tai formuoja pasaulio matymą. Kiekvienas žmogus savaip sprendžia problemą; menininkas, gydytojas, ūkininkas, mechanikas išsiugdo tam tikrus įgūdžius, kurie ir lemia, kaip ir kodėl jis elgiasi vienaip ar kitaip. Jeigu žaidžiame su kareivėliais, tankais ir automatais, kokie būsime užaugę?

„Plastikiniai herojai“

D. Bielkausko nuotraukos

Sceniniai dokumentai

Pokalbis su festivalio „Sirenos“ meno vadove Audra Žukaityte

Kartu su pirmaisiais rudens sąskambiais pamažu ima girdėtis ir „Sirenų“ kauksmai. Festivalio programoje šiemet pristatomi šeši užsienio kūrėjų spektakliai. Kaip pasakoja festivalio meno vadovė Audra Žukaitytė, „ne vienus metus teko intensyviai dirbti, kad šiemet galėtume didžiuotis vienu metu Vilniuje pristatydami tokias pavardes kaip Macaigne'as, Mundruczó, Serebrennikovas, laukiam grįžtančių „Rimini Protokoll“, nekantraujame supažindinti žiūrovus ir su italų teatro grupės „MOTUS“ spektakliu „MDLSX“, naujausia Mariaus Ivaškevičiaus kūrinio interpretacija bei dokumentinio teatro specialistais iš Vokietijos – Hansu Werneriu-Kroesingeriu bei Regine Dura“. Šiemet pusę programos sudaro spektakliai, sukurti remiantis asmenine patirtimi, asmeniniais pasakojimais, asmeniniais dokumentais. Apie tai ir kalbamės su festivalio meno vadove Audra Žukaityte.

Šiemet festivalio „Sirenos“ užsienio spektaklių programoje – pusė spektaklių, t.y. trys iš šešių, yra pastatyti dokumentinio teatro principu arba remiantis asmeninėmis patirtimis, kombinuojant jas su literatūriniais tekstais. Taip pat net du šiemet Vilniuje vykstantys ar vyksiantys dramaturgijos festivaliai – „Dramokratija“ ir „Versmė“ – pasirinko dokumentinį teatrą kaip festivalio temą ar kūrimo pobūdį. Lietuvos teatruose taip pat pamažu pradeda rastis spektaklių, „pretenduojančių“ į dokumentinį teatrą, vienas iš jų – „Žalia pievelė“, pastatyta LNDT, taip pat festivalio lietuviškų spektaklių vitrinoje. Kaip galėtumėte pakomentuoti tokį intensyvų susidomėjimą dokumentiniu teatru?

Manau, šis susidomėjimas ne atsitiktinis. Nors lietuvių teatras kai kurių žiūrovų sąmonėje dažnai yra asocijuojamas su metaforine kalba, šiais laikais nuo poezijos artėjama prie prozos. O dar labiau – prie dokumentinės dramos. Lygiai taip pat prie to artėjama ir Lietuvoje. Dokumentinio teatro pulsą, jo galimybes mato ir jaunoji dramaturgų, teatro kūrėjų karta, norinti vis labiau pažinti įvairias scenos meno kūrimo opcijas. Taip pat kūrėjai, siekiantys analizuoti situaciją, remtis ne tik literatūra, bet ir faktais, ne tik teorijom, bet ir asmeninėm istorijom, geba rasti būdų tai įdomiai perkelti į sceną ir nagrinėti specifines temas teatro priemonėmis.

Manau, kad sąžininga pristatyti tai, kas Europos teatro scenoje aktyviai vyksta jau kurį laiką, kartu galint tai lyginti – ar nelyginti – su lietuvių kūrėjų produkcija. Ir padėti žiūrovui pamatyti, apie ką scenoje – ir įdomiai! – gali kalbėti net ir, rodos, biurokratija.

Kuo Jus sudomino Lietuvos nacionalinio dramos teatro Mažojoje salėje pristatomas spektaklis „Teatro atminimo akmenys“, kuriame režisierius Hansas-Werneris Kroesingeris kartu su dramaturge Regine Dura, pasitelkę Karlsrūhės valstybinio teatro dokumentus, rekonstravo antisemitinės diskriminacijos procesus, kai po 1933 m. iš teatro buvo atleisti aktoriai ir kiti kūrybinio personalo darbuotojai?

Visų pirma, džiaugiamės, kad bendradarbiaudami su Goethe's institutu galime pristatyti šių menininkų tandemo kūrybos pavyzdį Lietuvoje. Kaip minėjote, šiuo metu jaučiamas tam tikras susidomėjimas dokumentiniu teatru, tad, manau, festivalis „Sirenos“ iš dalies atlieka ir edukacinę misiją, pristatydamas užsienio kūrėjų darbus, kurių specifika yra artima tam, kas šiandien domina teatro kūrėjus ir Lietuvoje.

O spektaklis, susilaukęs puikių įvertinimų užsienio festivaliuose, artimas ir Lietuvai. Juk pernai Lietuva prisijungė prie didžiausio memorialo po atviru dangumi Europoje: Gunterio Demnigo „Atminimo akmenys“ (vok. *Stolpersteine*) yra išsibarstę 18-oje Europos valstybių ir daugiau nei 50 000 vietų. Pernai 19 tokių atminimo lentelių buvo įmontuota keturiuose miestuose – Vilniuje, Kaune, Šiauliuose ir Panevėžyje. Šiuo simboliniu aktu prisimenami tie, kurių netekome per Holokaustą. Turbūt neverta nė minėti, kad Lietuvoje tokių netekčių – daugiau nei daug.

„Remote Vilnius“ autorius Stefanas Kaegi ir Dominicas Huberis Vilniuje pristatys pasirodymą „Nachlass, kambariai be žmonių“, sukurtą bendradarbiaujant su šveicarų teatru „Vidy“ Lozanoje ir kitomis institucijomis. Minėjote, kad šis spektaklis savotiškai įkvėptas Lietuvoje?

Kurdami spektaklį „Remote Vilnius“, jo kūrėjai lankėsi LNDT scenoje kaip tik tuo metu, kai joje buvo pašarvotas a.a. Henrikas Vancevičius, ilgametis tuometinio Akademinio dramos teatro vyriausiasis režisierius. S. Kaegi ypatingai paveikė atsisveikinimas su mirusiuoju teatro scenoje. Tuomet ir atsirado idėjos apie mirtį scenoje refleksijos užuomazgos. Ieškodami žmonių, žiūrinčių mirčiai į akis, Stefanas Kaegi kartu su kino kūrėju Bruno Deville lankėsi ligoninėse, mokslinėse laboratorijose, laidojimo namuose, pas teismo daktarus ir notarus, neurologus ir programuotojus, religinėse bendruomenėse ir senelių namuose. Spektaklio kūrybinė grupė lydi ir dokumentuoja besirengiančių mirčiai žmonių praėjusius gyvenimus ir šnekasi apie pačius asmeniškiausius dalykus – būdą, kaip asmuo nori išeiti, ir apie tai, kas turi po jo likti. Šiam spektakliui sukurti Šveicarija, kaip žinia, – ideali vieta dėl vietinių menininkų scenoje dažnai kvestionuojamos legalios eutanazijos politikos.

Prisiminimais, asmeniniais dokumentais ir praeities liudijimais dalinsis ir italų „MOTUS“ LNDT Mažojoje salėje pristatomas monospektaklis „MDLSX“. Ar ir šis pasirodymas – dokumentinio teatro pavyzdys?

Pirmiausia noriu pabrėžti, kad šiemetine festivalio programa mes nesiekiame supažindinti Lietuvos žiūrovų su dokumentiniu teatru. Tai nėra dokumentinio teatro festivalis. Tiesiog šiuo metu programoje kai kurie spektakliai sukurti remiantis dokumentais – vienus jų galima pavadinti dokumentinio teatro pavyzdžiais, o kiti tik savotiškai artimi dokumentiniam teatrui dėl tam tikrų specifinių spektaklio teksto ar naratyvo kūrimo niuansų. Apie tai, kiek spektaklyje „MDLSX“ yra Silvios, o kiek – Cal, kiek dokumentikos, prisiminimų, o kiek – fikcijos ir literatūros, paliekame atrasti pačiam žiūrovui. Lygiai tiek pat, kiek spektaklio aktorę vargina klausimai apie jos lytį, nesinori nubrėžti aiškios takoskyros spektaklyje tarp to, kas asmeniškai patirta, o kas adaptuota. Tačiau tai nė kiek nesumenkina autentiškos aktorės patirties ir talentingos refleksijos scenoje.

Kalbėjosi Juras Tarava

Skaitoviškas pasivaikščiojimas parke

Naujas Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklis „Vokietukai“

Ramunė Balevičiūtė

Pastaruosius sezonus Lietuvos teatre vis daugiau randasi formų, kurioms nebetinka „spektaklio“ apibūdinimas. Arba prie „spektaklio“ tenka pridėti paaiškinimą: „audiovizualinių potyrių“, „pojūčių“ ir pan., galima susidurti net su „patyriminio pasirodymo“ apibūdinimu. Sezoną, regis, anksčiausiai iš visų sostinės teatrų pradėjęs Lietuvos nacionalinis dramos teatras „išrado“ dar vieną „žanrą“ – „teatrinį turą“. Taip pavadintą spektaklį „Vokietukai“ pristatė vokiečių režisierė Sonya Schönberger.

„Turas“ – gal kiek per skambiai pasakyta. Nes tai tiesiog trumputis pasivaikščiojimas kartu su vienu aktoriumi vienu iš Vingio parko takelių. Kaip ir kitų minėtų į „spektaklio“ sąvoką netelpančių formų kūrėjams, „Vokietukų“ sumanytojai svarbu pasiūlyti publikai (jos vadinti „žiūrovais“ irgi niekaip nebegalima) neįprastą teatrinę patirtį. Šiuo atveju neįprastumas apsiriboja tuo, kad aktorė (-ius) vieno iš „vokietukų“, t.y. baigiantis karui nuo sovietų besislapstančių vokiečių vaikų, istoriją pasakoja individualiai vienam klausytojui. Pasakoja ne teatre, o vaikštinėjant po Vingio parką. Vietos pasirinkimą, ko gero, bus lėmę praktiniai, o ne meniniai ar konceptualieji kriterijai. Pati pasivaikščiojimo idėja gana įdomi, bet labiau teoriškai: galima pasvarstyti apie tai, kad judant percepcija vyksta kiek kitaip, kad siaubingą vaikystę patyrusių žmonių istorijas bandoma „instaliuoti“ į kūniškai patiriamą šios dienos tikrovę, aktorius turėtų priartėti prie tokios įtikinamumo ribos, kad užsimirštum, jog dalyvauji performanse, ir t.t. ir pan.

O praktiškai? Išklausai pusvalandžio trukmės istoriją, ir tiek. Taip, ji kraupi, tačiau kažkokia negyva – nei literatūra, nei dokumentinis liudijimas. Neskaičius Sonyos Winterberg knygos, kuri buvo sukurta remiantis Lietuvoje atliktu tyrimu ir iš kurios režisierė atrinko būtent tuos šešis pasakojimus, sunku suprasti, kieno tai kaltė – ar rašytojos, ar aktorių. Žinoma, galiu kalbėti tik apie „savo“ istoriją, bet principas, matyt, galioja visiems: aktoriai Aidas Jurgaitis, Neringa Krunglevičiūtė, Gabrielė Ladygaitė, Pijus Narijauskas, Miglė Polikevičiūtė, Eglė Špokaitė ir Jūratė Vilūnaitė Lietuvoje atsidūrusių vokiečių vaikų istorijas pasakoja pirmuoju asmeniu, tačiau sukuria paprasčiausio skaitovo įspūdį. Nei personažo, nei realaus asmens paveikslas negimsta, tačiau nepasimato ir aktoriaus asmenybė ar pozicija. Norėtųsi sužinoti daugiau, paklausinėti aktorę (-ių), bet negali – tokios žaidimo taisyklės. (O gal gali? Žinoma, galima bandyti paprovokuoti aktorius, kuriuos, kaip greitai supranti, griežtai riboja knygos tekstas, tačiau tai jau būtų kitas, režisierės nenumatytas žaidimas.)

Žodžiu, LNDT savo 78-ojo sezono, kurio šūkis „Po tiesos mirties“, pradžiai pasiūlė paprastutį ir, ko gero, teatro ambicijų neatitinkantį kūrinėlį, atliksiantį daugiausia edukacinę funkciją. Belieka laukti skvarbesnių tiesos prasiveržimų.

D. Matvejevo nuotr.

Miestas, kelionės, žvejyba

Kas įsiminė italų kuratorei iš Vilniaus architektūros ir susitikimų su menininkais

Caterina Riva

Paskutinė diena Vilniuje. Einu grįstomis senamiesčio gatvėmis iki tilto, kurį perėjęs atsiduri šiuolaikiškoje miesto dalyje – didieji prekybos centrai, dangoraižiai su milžinišku vieno Švedijos banko logotipu. Einu link Nacionalinės dailės galerijos, įspūdingo pastato, pastatyto kryžminant baltus lygiagretainius. Šioje erdvėje tądien buvo rengiama konferencija apie urbanistines erdves. Dalyvauja pranešėjai lietuviai, o tarp svečių – žymi sociologė Saskia Sassen. Vieną atvejo analizę pristato keturi pranešėjai – du vyrai ir dvi moterys, jie pasakoja apie kino teatro „Lietuva“ (vienas iš keliasdešimties kino teatrų, buvusių mieste sovietiniu laikotarpiu, po Sąjungos žlugimo tapusių privačių interesų konflikto objektu) užėmimą. Pranešėjai nuotraukose apkirpti tipišku dešimtojo dešimtmečio stiliumi, tuomet, kai organizavo protestus.

„Lietuvą“ nufotografavau vos tik atvykusi. Nepaisant užtvarų, iškart pastebėjau fasadą, išmargintą grafičiais ir užrašais bei kitokiomis meninėmis ambicijomis. Po daugybės metų nenaudojimo, įvairių užsitęsusių teisminių procesų (kuriuose dalyvavo ir jau minėtieji pranešėjai iš Nacionalinės dailės galerijos), pastato paskirties keitimo, galiausiai „Lietuvos“ kino teatras bus nugriautas, atlaisvindamas vietą Danielio Libeskindo projektui: visur esantis architektas laimėjo tarptautinį konkursą privačiam muziejui statyti.

Saskia Sassen išraiškingai kalba apie statistikas ir duomenis, lygina skaičius, seka pinigų srautus, pasitelkdama kaip pavyzdžius Šanchajaus, Melburno, Paryžiaus, Londono bei Niujorko nekilnojamojo turto rinkas. Sociologė perspėja nesislapstyti už tokių iš pirmo žvilgsnio mažai sakančių sąvokų kaip *klimato kaita* ar *finansų krizė*: šios sąvokos kaip niekas kitas gerai slepia daugybę problemų.

Per Nacionalinės dailės galerijos sales komentuodama kolekcijas mane lydi Ūla, viena iš Šiuolaikinio meno centro kuratorių. Nors ir neišmanau gerai lietuviškos meno istorijos, iškart atpažįstu bendrus stilius, aptinkamus ir kitose šalyse. Itin sudomina Vincento Gečo paveikslas, nes vaizduoja itališkų profsąjungų protestą 7-ajame dešimtmetyje, matosi net CGIL (*Confederazione Generale Italiana del Lavoro* – Visos Italijos darbo konfederacija) vėliavos. Paveikslas vadinasi „Bedarbių protestas“. Ūla man aiškina, kad menininkas buvo tapytojo Renato Guttuso draugas. Po ekskursijos pereiname Neries upę ir Ūla man pasakoja apie sovietines valstiečius vaizduojančias skulptūras, kurios ne taip seniai buvo nuimtos „atrestauravimui“ ir negrąžintos į savo vietas. Jos turėtų būti kokiame nors sandėlyje, tik neaišku kuriame. Praeiname Operos teatrą, Vyriausybę, aplankome Centrinį paštą ir Dramos teatrą. Kitame buvusiame žymiame kino teatre, kurį dabar išduotų tik išlikęs fasadas, įsikūrusi „Benetton“ parduotuvė.

Šiuolaikinio meno centras, kuriame nuolat keičiamos parodos, yra įsikūręs pačiame miesto centre. Tai taip pat yra vieta, aplink kurią sukosi mano gyvenimas Vilniuje. Centras neturi nuolatinės kolekcijos, tik nedidelę patalpą, skirtą *Fluxus* judėjimui, kuris pasižymėjo specialiai rengiamais antiestetiškais (taip pat ir antikomerciniais) pasirodymais 6-ajame bei 7-ajame dešimtmečiuose. Eksponatai yra iš Niujorko MOMA, surinkti Jurgio Mačiūno, kuris ir buvo *Fluxus* judėjimo pradininkas. ŠMC kavinėje menininkai man paskyrė susitikimą. Atsisėdusi ir žiūrėdama pro langus, netiesiogiai sudalyvauju „Hare Krišna“ eisenoje (vyksta kiekvieno penktadienio popietę) ir vėl pamatau ekscentrišką moterį, apsikarsčiusią daugybe rankinių, kurią lengva atpažinti iš jos nykštukinio ūgio, blondinės peruko ir ryškiai raudonai nugrimuotų skruostų.

ŠMC kavinėje turiu susitikti su dešimt menininkų, šiuo metu esančių mieste. Kolegės kuratorės pasiūlė sąrašą, atsirinkau mane sudominusius jų darbus. Susitikimai yra kaip ėjimas į tamsą: apie menininkų darbus žinau tiek, kiek spėjau rasti internete, galbūt ir jie sužinojo apie mane lygiai tokiu pat būdu. Tačiau paskui vyksta daugiau kaip pusvalandžio trukmės performansas, kurio metu bandome susipažinti ir pažiūrėti, ar atsiranda grįžtamasis ryšys ir profesiniame, ir žmogiškame lygmenyje. Geriausiai atmintyje išliko ir labiausiai nustebino pokalbiai, kurių metu buvo kalbama apie viską, išskyrus menininko darbą, na bent netiesiogiai. Pavyzdžiui, Liudvikas, su kuriuo turėjau susitikti tik atvykusi, vos man nusileidus Vilniuje atsiuntė žinutę, kurioje atsiprašinėjo, nes užmiestyje sugedo jo mašina, kai buvo išvykęs žvejoti. Kai vėliau susitikau su kitais menininkais ir jie manęs paklausdavo, su kuo dar susitikau, o aš paminėdavau Liudviką, dažnas jų komentaras buvo: „Ak taip, bus išvykęs žvejoti...“. Menininkų bendruomenė Vilniuje nedidukė, visi visus pažįsta ir su visais matosi.

O Elena man paskyrė susitikimą „Crooked Nose & Coffee Stories“, kavinėje, apstatytoje medinėmis kėdėmis, sekant Enzo Mari nurodymais. Čia geriame filtruotą kavą iš Papua Naujosios Gvinėjos. Turime visą kavinuką ir puodelis po puodelio Elena pasakoja apie savo gyvenimo epizodus, kaip tąkart būdama kuratoriaus Raimundo Malašausko grupės nare; prieš tai menininkai, rašytojai, dizaineriai bei muzikantai iš įvairių pasaulio kraštų susibūrė Kaire. Kalbamės apie keliones, bendrus pažįstamus, darbinius projektus, bet daugiausiai apie įkvėpimą ir parodų metodologijas, iniciatyvas bei ateities planus.

Vėliau manęs paimti dviračiu atvažiuoja Kipras ir nuveža iki pastato, kuriame turi butą bei studiją. Ten sovietinės okupacijos metais buvo Telekomunikacijų būstinė. Jis ką tik grįžo iš personalinės parodos, surengtos vienoje Romos galerijų. Taip pat man pasakoja apie pasivaikščiojimus aplink Vilnių – tiek gamtoje, tiek industrinėse zonose. Kipras lygina savo meninius ieškojimus su perėjimu per upę ar su tunelio pervažiavimu, tampančiu kelione, su savais pakilimais ir nelauktais pokyčiais, lyg tai būtų misija be aiškaus tikslo. Jo kuriama medžiaga nefotografiška, bet susideda iš skulptūrų bei daiktų kelyje, pažymėtų raudonomis „Google Maps“ rodyklėmis, kviečiančių pasitelkti fantaziją. Matau Kiprą kaip filmo „Atgal į gamtą“ pagrindinį veikėją: jei jis prieina prie upės, ieško būdų, kaip ją pereiti, pavyzdžiui, sukonstruodamas tiltelį ar pasitelkdamas akmenis. Pasakoja, kad parodai Romoje pripildė galeriją nendrių, augančių Tibro pakrantėje, paskui prijungė vamzdį prie gretimoje gatvėje pastatyto motorolerio duslintuvo, kad atrodytų lyg virkštelė, susijungianti su galerijos vitrina. Pasakoja, kad atidarymui „apsirengė kaip italas“ – neišdrįstu paklausti, ką jis vilkėjo.

Turiu šiek tiek laiko iki kito susitikimo ir Elenos patarta einu ieškoti sovietinio pastato, kuris veikia kaip santuokų rūmai (iš tiesų kalbama tik apie civilinę procedūrą). Iš savo informantų išgirstu spekuliacijas apie tai, kad ir šis pastatas bus nugriautas norint ir vėl bandyti ištrinti bet kokias socializmo apraiškas. Pastatą randu tarp cerkvės ir parkelio, apeinu jį aplinkui bandydama geriau įsigilinti į architektūrą ir žvilgtelėjusi į langus pamatau didžiules žvakides bei nenaudojamas drabužių kabyklas. Žiūriu netgi į kabinetus, apstatytus kompiuteriais bei dokumentų segtuvais, rašomaisiais stalais bei kėdėmis, bet nepastebiu jokio personalo. Vėliau sužinau, kad jungtuvių salė yra pačiame pastato gale, į ją patenkama užlipus laiptais, paskui erdvė išsišakoja į tris kitas erdves: centrinė salė, iš šonų – du koridoriai. Koridorius, ir visai teisingai, vadinasi Abejonių koridoriumi.

2016 m. ruduo

Iš italų kalbos vertė
Elena Nora Jucytė

Gyvos formos beieškant

Tapyba ir muzika Paliesiaus plenere

Leo Ray. Be pavadinimo. 2017 m.

Vidas Poškus

Kažin ar galima rugpjūčio mėnesį Paliesiaus tapybos plenerą vadinti pleneru tradicine, šiek tiek nuvalkiota šio žodžio prasme – t. y. turint omenyje, kad tai yra tapymas lauke, bandant fiksuoti praeinamuosius gamtos procesus. Tokių plenerų Lietuvoje (kaip ir kaimyniniuose kraštuose) šiltuoju metų laiku pridygsta it grybų po lietaus. Ir „senoviškai“ – iš natūros – ten jau tapo mažai kas (galop tam kartais pritrūksta net elementarių profesinių gebėjimų, taip pat daug ką keičia mada, nenoras tapyti žvelgiant į kokį vaizdelį ar jo fragmentą).

Paliesius išsiskiria keliais dalykais. Pirma, ši vieta – Mielagėnų kraštas – yra išskirtinė savo kraštovaizdžiu: Švenčionių aukštuma su savo į melsvas tolumas nueinančiomis plokščiomis kalvomis bei į architektūros paveldą (puikiai restauruotą) įkūnyta istorija – Paliesiaus dvare yra gyvenęs Vincentas Smakauskas... Antra, Paliesiaus pleneras – tai daugiau vasarinė menininkų rezidencija, kurios ašimi, savotišku epicentru jau penktus metus būna renginio sumanytojas, pianistas ir tapytojas Viktoras Paukštelis ir jo kolega (bei mokytojas) Leo Ray, tarsi koks gandras skraidžiojantis tarp jam brangių šalių – Izraelio ir Lietuvos. Buvusiose dvaro arklidėse, iš lauko riedulių sumūrytoje pasagos pavidalo erdvėje, dabar užkonservuotoje stikliniu gaubtu, daugiau nei savaitę vyko dar vienas tapybos performansas, jo metu dirbo minėtieji bei kiti autoriai. V. Paukštelis, dabar dar studijuojantis ir paskutiniajame tapybos bakalauro kurse Vilniaus dailės akademijoje, kalba, tiksliau – groja vaiskiomis, ryškiomis spalvomis, somnambuliškais miesto ar miškų peizažais, su juose sušmėžuojančiais žmonių ar gyvūnų pavidalais (nors iš tiesų tai tik orientyrai, padedantys klajoti menininko, o ir pačių žiūrovų pasąmonės bei prisiminimų labirintais), o L. Ray – tai linijos ir spalvos virtuozas, lanksčiais ir tvirtais potėpiais, ryškiais koloritais rašantis vaizdus, į žmonių santykius, gyvenimą apskritai žvelgiantis per stiprius ironijos akinius. Abu šiuos menininkus, o ir kitus plenero dalyvius turbūt ir sieja tam tikras muzikalus potėpis, ritminė vibracija, be kurios neįmanomas (bent jau laikantis šopenhaueriškos muzikos kaip pasaulinės valios balso doktrinos) bet kuris vaizdinis menas.

Analogiškai retas muzikos kūrinys egzistuoja be vizualumo – tą tartum įrodė ir plenero pabaigoje toje pačioje darbinėje erdvėje vykęs koncertas. V. Paukštelis atliko vienus tapybiškiausių – F. Chopino, C. Debussy – kūrinių, o Augustas Gocentas (violončelė) bei Gabrielė Sutkutė (fortepijonas) – nuo L. Boccherini iki A. Piazzollos. Manau, kad tapybos pleneras vertingas tuomet, kai tampa renginiu ne tik patiems dalyviams, bet ir publikai.

Nuo atsitiktinumo iki struktūros

Atkelta iš 1 psl.

Įkūrėme Išeivijos dailės fondą ir stengėmės formalizuoti išeivių dailės grąžinimo procesą. Tai tapo misija. Norėjosi sukauptus darbus ir patyrinėti, nes aprašymų ar analizių išties nėra labai daug. Pamanėme, kad galėtume atstovauti tai daliai meno, kuri yra išblaškyta po pasaulį. Išeivių dailė visgi skiriasi nuo kurtos Lietuvoje, nes yra pažymėta ir kitokių kūrybinių aplinkybių, ir tėvynės ilgesio ženklais.

Planas, atrodo, susijęs su nuolatiniu nuotykiu.

Kolekcionavimas apskritai yra nuotykis. Tik čia institucionalizuotas procesas, kur aiškūs tikslai.

Kaip viskas vyksta praktiškai?

Iš pradžių nebuvo jokios sistemos, kūriniai buvo įsigyjami subjektyviai. Paskui ėmėme domėtis daugiau, keitėsi supratimas, kas yra vertinga. Atsiradus kritinei darbų masei, kilo poreikis analizuoti, ką turime, ko trūksta, apie ką tai pasakoja. Sukūrus fondą, ėmus galvoti apie leidybą ir parodas, prireikė menotyrininkų žinių.

Kokį išeivių autorių gauti buvo sunkiau?

Sudėtingiau gauti litvakų, Vilniaus piešimo mokyklos atstovų, darbų. Pavyzdžiui, Lietuvoje būtų sunku rasti Michelio Kikoine'o tapybos ir skulptūros darbų kokioje privačioje kolekcijoje, retai kada galima jų pamatyti ir aukcionuose.

Jūsų įkurti fondai atlieka labai daug funkcijų: remia parodas, projektus, įsigyja naujų kūrinių, rengia leidinius, parodas, populiarinimo iniciatyvas. Atrodo, kad tai didžiulis ir aktyvus darinys.

Šiuo metu turime tris darbuotojas, bet, kadangi kiekvienam renginiui, albumui samdome menotyrininkus, gali atrodyti, kad žmonių dirba gerokai daugiau. Kiekvieną kart renkamės specialistus pagal jų gilesnio pažinimo sritis. Vienas geriau išmano senąją dailę, kitas – išeivių kūrybą ir t. t. Darbą su užsienio menininkais kuruoja Francesca Ferrarini, kuri pirmiausia stengiasi praplėsti mūsų pačių žinias, taip pat pataria, ką įsigyti, pasidalija nuomone, kas turi gerų perspektyvų ir yra vertas dėmesio.

Šiuolaikinės dailės kolekcionavimas – jau visai kitokio pobūdžio užsiėmimas. Senoji dailė priklauso būtajam laikui, o dabarties dailė labiau susijusi su pranašavimu. Kokiais kriterijais remiatės kaupdami šiandienos kūrinius?

Mes manome, kad pasirodymai gerų muziejų parodose yra svarbus kriterijus, padedantis įvertinti menininko ir jo kūrinių galimybes. Būtent muziejų, o ne galerijų. Be to, stebime pasaulines parodas, tokias kaip Venecijos bienalė ar „Manifesta“. Svarbūs ir apdovanojimai jauniems menininkams, kad ir Turnerio prizas. Pasitaiko ir tokių situacijų, kaip su Helen Marten, kuri Turnerio apdovanojimą gavo po to, kai įsigijome jos kūrinį. Tai visada džiugina.

Išeina, kad jūsų vaidmuo formuojant rinką yra antrinis?

Be jokios abejonės. Neturime prabangos pirkti bet ką ir žiūrėti, kas iš to bus. Dailėje, kaip ir bet kurioje kitoje srityje, daugelis investicijų nepasiteisina. Galime dalį darbų įsigyti dėl subjektyvių priežasčių – patinka, ir viskas, bet kitos išlaidos turi turėti faktinį pagrindą: CV, parodų, specialistų reakcijos istoriją. Kitu atveju tai tik žaidimas, kurio mes negalime žaisti.

Sutikčiau, kad susiorientuoti užsienio rinkoje kitaip ir neįmanoma. Tačiau drįsčiau teigti, kad Lietuvoje numanyti, kas bus tvirtas ir tars savo žodį, galima.

Taip, Lietuvos rinka skiriasi. Ji mažesnė, fragmentiška: vieni perka viena, kiti – kita. Nedaug kas perka žvelgdamas globaliai. Kai visi vieni kitus pažįsta, galima greitai susižinoti, kuris menininkas turi daugiau šansų.

Manau, kad „Lewben Art Foundation“ jau yra tapęs vienu iš rinkos formuotojų, nes į jūsų kolekciją patekęs darbas jau leidžia įžvelgti menininko potencialą.

Taip. Bet, rinkdamiesi menininkus, būtinai pasižiūrime į jų pasirodymų istoriją. Turime įsigiję ir visai jaunų autorių darbų, bet tik todėl, kad jie tiesiog sudomino. Kas iš jų bus, dar pažiūrėsime.

Kita vertus, suklysti renkantis išeivių darbus daug sunkiau, nes kūriniai čia jau ne vien kūriniai – jie svarbūs ir kaip istorijos dalis. Istorijai reikšminga gali būti bet kas, net blogi kūriniai, kartais pastarieji ypač. Kolekcininko savivertei, žinoma, labai rūpi kūrinio kokybė, menininko garsumas. Kur svyra Išeivijos fondo svarstyklės – į meno kokybės ar istorijos ir pasakojimo pusę?

Be jokios abejonės, iš pradžių domino tik garsūs vardai ir geri darbai, tiksliau – tai, ko kiti neturi. Pavyzdžiui, Lietuvoje beveik nebuvo Broniaus Murino, Povilo Puzino darbų. Buvo sunku rasti Kęstučio Zapkaus kūrinių, nes jų dideli formatai ir kainos, nors šio menininko pavardė viena žinomesnių.

Kokybė mums labai svarbi, bet, kalbant apie svarbius dailininkus, reikšmingi ir ne patys svarbiausi kūriniai. Istorijos reikšmė tapo ryškesnė, kai pradėjome dirbti su meno istorikais. Jie paprastai gali pasakyti, kodėl ir kas galėtų būti svarbu. Jei kolekciją sudarytų vien blogi darbai, ko gero, niekas jos nenorėtų žiūrėti. Geru atspindžiu pusiausvyros tarp Lietuvos išeivijos dailės fondo kolekcijoje esančių istoriškai reikšmingų ir meniškai vertingesnių darbų, manau, tapo Rasos Andriušytės-Žukienės kuruota paroda „Nuo realizmo iki objekto. Pasaulio lietuvių menas Lietuvos išeivijos dailės fondo kolekcijoje“.

Kitą sykį pagrindinis traukos elementas būna gerai papasakota istorija...

Gali būti ir taip. Aš nelabai tikiu iš naujo atrastais menininkais. Manau, kad talentas vis tiek kaip nors būna pastebėtas.

Tačiau „Lewben Art Foundation“ inicijuotas projektas „Savas kambarys“, skirtas populiarinti moterų dailę, tam šiek tiek prieštarautų. Kartais istorinės aplinkybės, politiniai, lytiniai skirtumai ne visiems suteikia vienodas galimybes, o kai jos pasikeičia, atsiranda ir naujų herojų.

Taip. Bet čia vis tiek kalbama apie pripažintas ir akivaizdžiai talentingas menininkes, tik siekiama bent kiek prisidėti siekiant išlyginti dėmesio balansą.

K. Zapkaus paroda, surengta Nacionalinėje dailės galerijoje 2014 m., labai gerai atskleidžia šio fondo svarbą ir kuriamą naudą. Iki jos K. Zapkus buvo dažnai minimas kalbant apie nepriklausomybės potapybinę kartą – toks svarbus, kaip konstanta, tačiau regėti beveik niekas nebuvo jo regėjęs. Ypač turint galvoje, kad milžiniškos jo drobės labai sunkiai reprodukuojamos. Jūsų fondų su NDG rengta paroda (kuratorė Laima Kreivytė) tiesiogine šio žodžio prasme įvaizdino kūrėją. Prieinamumas prie kūrinių ir informacijos keičia dailės peizažą. Kokie artimiausiu metu numatomi projektai?

Tiesa, ši paroda sulaukė itin didelio visuomenės dėmesio, daugelis K. Zapkaus kūrybą atrado tik apsilankę parodoje. Artimiausiu metu planuojame tęsti litvakų dailės pristatymą, šį kartą – Briuselyje, Lietuvos atstovybėje. Spalio mėnesį beveik 30 darbų iš „Lewben Art Foundation“ kolekcijos bus galima pamatyti Nacionalinėje dailės galerijoje vyksiančioje parodoje „Vilniaus piešimo mokykla“. Šių metų pabaigoje planuojame rengti naujos knygos „Peradresuota II“ pristatymą kartu su nedidele išeivijos dailės paroda. Be šių projektų, toliau tęsime mūsų virtualius edukacinius projektus „Savas kambarys“, „Pakalbėkim apie meną“.

Kuo antrasis „Peradresuota“ tomas skirsis nuo pirmojo?

Pagrindinis skirtumas yra medijos. Pirmajame pristatyta išimtinai tapyba, o antrajame – skulptūra, instaliacijos, grafika, koliažai ir visa kita. Iki šiuolaikinių kūrinių.

Kokia yra išeivių (dėl istorinių, politinių priežasčių) ir šiuolaikinių menininkų, kuriančių svetur, proporcija? Tiesa, komplikavosi ir išeivio samprata.

Taip, dabarties menininkų jau nereikia laikyti išeiviais. Jie gyvena kitur savo noru ir orientuojasi į pasaulines tendencijas. Tačiau, žiūrint sąlygiškai, įmanoma šias dvi grupes sieti, nes abiem atvejais galima kalbėti apie skirtingų terpių santykį. Kadangi šiuolaikinės dailės kūrinius pradėjome kaupti kiek vėliau, jų yra mažiau. Bet, ko gero, jau bus apie 30 procentų kolekcijos.

Savastis ir integracija kaip itin opi opozicija lėmė meninius pasirinkimus tų, kurie turėjo pasitraukti iš namų dėl politinių audrų. Dabartinėje postmodernioje aplinkoje kontrastų derinimas, regis, nėra problema.

Akivaizdu, kad tai visiškai skirtingos situacijos. Išeivių istorija persmelkta skausmo ir namų ilgesio, darbai, sukurti tik išvykus, neretai yra niūrūs. Dabarties menininkai keliauja galbūt tikėdamiesi daugiau pasiekti, daugiau pažinti. Jų identitetas jau yra tarptautinis. Tad ir prieštaravimai jiems kyla kiti. Lietuviška kilmė dažniau pasirodo kūriniuose kaip specifinė, unikali medžiaga kūrybai.

Pirmajame leidinio „Peradresuota“ tome vienas iš R. Adriušytės-Žukienės tikslų buvo parodyti lietuvių ir litvakų bendrumus. Kitaip tariant, prisidėti prie daugiatautės valstybės bendro pasakojimo kūrimo, nes vis kartojosi tendencija likti prie daug mažų atskirų pasakojimų. Kūriniai parodė, kad lietuviai ir litvakai panašumų turėjo daug daugiau nei skirtumų, nes mokslo ir gyvenama aplinka kurstė artimas menines vertybes. Kokie antrojo tomo tikslai?

Antrajame knygos „Peradresuota“ tome taip pat galima bus rasti ir litvakų kūrybos, tik jau nebe tapybos, o skulptūros darbų. Kaip jau minėjau, antrojo tomo tikslai labai panašūs – ne tik į Lietuvą grąžinti po pasaulį pasklidusius lietuvių ir litvakų menininkų darbus, bet ir užsiimti tęstiniais išeivijos kultūros paveldo tyrimais. Šiame tome bus išsamiau pristatyti šiandienos menininkai, kuriantys už Lietuvos ribų.

Teko skaityti, kad vienas fondų tikslų – Lietuvos dailės integracija į Europos ir pasaulio dailę, siekis pritraukti tarptautinį profesionalų ir publikos dėmesį. Kokiais būdais ketinate tai daryti?

Vienas jų – užsienio šiuolaikinio meno rinkinio formavimas „Lewben Art Foundation“ kolekcijoje. Rengsime parodas, kuriose bus sugretinamas Lietuvos ir užsienio šiuolaikinis menas ir tokiu būdu skatinamas tarptautiškumas. Stengsimės, kad spaudoje lietuvių menininkų pavardės atsidurtų greta tokių tarptautinį pripažinimą pelniusių menininkų, kaip H. Marten, Katja Novitskova ar Teresa Margolles.

Kitas būdas – veikla „Tate“ Rusijos ir Rytų Europos įsigijimo komitete stengiantis, kad į kolekciją, priklausančią vienam reikšmingiausių pasaulio muziejų, patektų ir lietuvių darbų.

Labai įdomu, kuo šis „Tate“ komitetas užsiima, nors jo pavadinimas gali skambėti ir kiek erzinančiai?

Pavadinimas ydingas, nes iš esmės jis apima Rusiją ir kitas šalia esančias šalis. Pavadinimo formatą nulėmė tai, kad šio komiteto steigėja yra Rusija. Komitete gali dalyvauti tik tie, kurie nori prisidėti (finansiškai ir kitais ištekliais), o komiteto pasiūlymus išfiltruoja dar kelios „Tate'o“ komisijos. Jų, tiesą pasakius, yra labai daug. Net jei inicijuotume dovanojimą, kad kūrinys patektų į kolekciją, turėtų būti atliktos lygiai tokios pačios išsamios procedūros, kaip ir perkant. Kiekvienais metais važiuojama į vieną valstybę ir dirbama su menininkais, atrenkami kūriniai. Ieškoma darbų, kurie būtų svarbūs konceptualiai ir Europos kontekste. Lietuviai „Tate'ui“ mažiau įdomūs nei, pavyzdžiui, Rumunija ar Bulgarija, nes sovietinė okupacija mums sudarė daug daugiau apribojimų, todėl sąsajas su europine daile kartais sunkiau aptikti. Bet mūsų fotografija turi nemažai perspektyvų. Tai viena iš medijų, labai įdomi britams – jie turi labai didelį fotografijos skyrių, kuriame Lietuvos fotografijos reputacija gana gera.

Psichoanalizės plėtotėse kolekcininkas apibūdinamas ne itin maloniai – kaip asmuo, jaučiantis poreikį kontroliuoti, valdyti ir užgniaužti. Tačiau, žvelgiant į fondų tikslus, šis įvaizdis kaipmat išsisklaido. Atviros visuomenei kolekcijos tampa bendru pažinimo turtu, provokuoja vis naujas dailės istorijos atodangas. Ačiū už pokalbį.

Kalbino Monika Krikštopaitytė

Kiekvienas filmas – nauja kelionė laiku

Pokalbis su Sergejumi Mokrickiu

Rugpjūčio pabaigoje Vilniuje, pristatydamas naują filmą „Aš – mokytojas“, lankėsi ukrainiečių ir rusų kino operatorius, režisierius Sergejus Mokrickis. Jį išgarsino filmas „Mūšis dėl Sevastopolio“ (2015), tačiau šio menininko filmografijoje – talentingai nufilmuoti žinomų režisierių Kirilo Serebrennikovo, Rustamo Chamdamovo filmai, kadaise populiari politinio humoro laida „Lėlės“ (NTV), filmai „Specialioji grupė“ (2007), „Keturi meilės amžiai“ (2008), „Mokytojo diena“ (2012). Vilniuje jis lankėsi pirmą kartą, tačiau atrado daug pažįstamų, sąsajų su Lietuva. Pirmiausia tai aktorė Katerina Golubeva, kurios svarbi gyvenimo dalis susijusi su Lietuva.

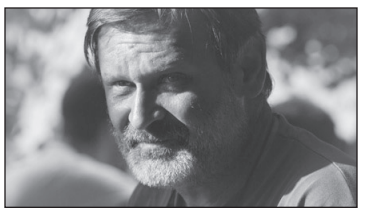

Sergejus Mokrickis

Filmavote Golubevą Kirilo Serebrennikovo režisuoto serialo „Rostovas-tėtis“ („Rostov-papa“, 2001) novelėje „Karmen“. Labai netikėtas vaidmuo. Kokia ji buvo operatoriaus akimis?

Maskvoje mes gyvenome kaimynystėje, ji dažnai užsukdavo išgerti kavos. Kartą Katia su dukryte atėjo iš ryto išgerti kavos. Ji sėdėjo ant sofos – pavargusi jauna mama su mažu vaiku. „Katia, nufotografuosiu tave. Parodysiu nuotrauką Kirilui, jis režisierius, yra labai įdomus projektas“, – sakau jai. Ji atsakė, gal rytoj, esu pavargusi. „Einu susitikti su režisieriumi, pakeliui atspausdinčiau nuotrauką ir jam parodyčiau. Na, kas čia tokio, tiesiog nuotrauka, kad jis tave pamatytų“, – įkalbinėjau. Katia sutiko ir nuleido galvą, kažką viduje su savimi padarė, ir kai pakėlė veidą, pamačiau aktorę, kuri skleidžia didžiulę energiją, jos akys šviečia. Pašiurpau – jai prireikė tik kelių sekundžių šitaip pasikeisti. Kai padariau kelis kadrus, ji iškart išsijungė kaip lemputė. Ir vėl tapo jauna išvargusia mama, kuri tenori iš ryto išgerti kavos pas kaimynus. Tai buvo pirma pamoka, gauta iš šios aktorės – toks aukštas „persijungimo“ į darbą laipsnis. Tai gal jai padėjo vėliau ir dirbant užsienyje. Mes taip nelabai mokame. Pas mus viskas sujungta – ir darbas, ir poilsis. Ji tokią unikalią savybę turėjo kraujyje.

Tas nuotraukas (beje, kažkur jas tebeturiu) parodžiau Kirilui, jis susidomėjo ir liepė tuoj pat juos supažindinti. Paskui buvo nuostabios dienos Rostove, kur filmavome serialą iš dešimties novelių, sujungtų tik tuo, kad veiksmas vyksta Rostove. Kiekvienos istorijos pagrindas buvo kokia nors amžina istorija – buvo ir savas Hamletas, ir Don Kichotas, ir Karmen, suvaidinta Katios, – tokia paslaptinga, neįspėjama. Ji buvo aktorė, suteikianti daug energijos filmui. Gal tai ne iškart matoma, bet laikui bėgant įgauna kitą skonį – kaip išlaikytas vynas ar konjakas, daug gilesnį, turtingesnį. Atsiminimuose dabar tai iškyla kaip nuostabus sapnas. Kas jai nutiko vėliau, tragiška, keista, nesuprantama.

Kas jūreivį atvedė į Maskvos kinematografijos institutą studijuoti operatoriaus meno?

Taip, mano pirmoji profesija – jūreivis radistas. Sąžiningai atidirbau pagal paskyrimą Odesoje, visą pasaulį apkeliavau. Į institutą stojau net keletą kartų – draugai juokavo, kad stojamieji egzaminai lyg mano vasaros hobis. 1986 m. įstojau į Aleksandro Galperino, labai patyrusio ir pagyvenusio meistro, kursą. Svarbiausias jo reikalavimas jauniems operatoriams buvo aistra, užsidegimas darbui. Ir gyvenimas parodė, kad tai tikrai svarbiausia. Baigęs institutą išvažiavau dirbti į Odesos kino studiją. Pirmas savarankiškas operatoriaus darbas vaidybiniame kine buvo filmas „Rudens kvapas“, kuriame vieną pagrindinių vaidmenų suvaidino lietuvių aktorė Nelė Savičenko. Paskui dirbau Lvove, vėliau, prasidėjus permainų laikams, išvažiavau į Maskvą, nes Ukrainos kine nebuvo darbo. Į ukrainiečių kiną sugrįžau tik su „Mūšiu dėl Sevastopolio“.

Tai turbūt paskutinis bendras rusų ir ukrainiečių kino projektas. Antikarinis filmas apie karą, be jokio patriotinio patoso teigiantis, koks blogis yra karas. Pasirodė ekranuose 2015-aisiais, pačiame karinio konflikto Ukrainoje įkarštyje.

Šio filmo scenarijų man paskaityti liepė vieną vėlyvą 2012-ųjų gruodžio vakarą pažadinusi žmona – kino prodiuserė Natalija Mokrickaja. „Man rodos, čia tavo medžiaga“, – pasakė ji. Perskaičiau, labai patiko. Sukrėtė, kad istorija neišgalvota. Nieko nežinojau apie snaiperę Liudmilą Pavličenko. Jos gyvenimo įvykių užtektų keliems likimams. Viskas lyg sukoncentruota vienos jaunos į karą patekusios merginos gyvenime. Ir tokių merginų buvo aštuoniasdešimt tūkstančių.

Nuvažiavome į Kijevą, pristatėme projektą, gavome finansavimą. Tada dar niekas negalėjo pagalvoti, kaip pasisuks įvykiai. Dabar turiu liūdną „titulą“, kurį kuo greičiau norėčiau prarasti, esu paskutinio bendros rusų ir ukrainiečių gamybos filmo režisierius.

Kai 2015 m. baigėme filmą, Kijevo gatvėse jokiu būdu negalėjo kabėti reklamos, kviečiančios į filmą „Mūšis dėl Sevastopolio“. Gerai supratome, kad nedera apvilti ir savo ukrainiečių prodiuserių. Bet filmą išsaugoti ir rodyti buvo svarbu. Pergarsinome jį ukrainietiškai, pavadinome „Nepalaužiamoji“ ir taip jis buvo rodomas Ukrainoje. Tuo pat metu filmas sėkmingai buvo rodomas ir Rusijoje. Vykstant sudėtingam kariniam konfliktui, jis sujungė dvi mano mylimas tautas. Esu įsitikinęs – jėga, konfliktu, karu nieko negalima išspręsti nei tarp žmonių, nei tarp tautų ar valstybių.

Jūsų filmas „Aš – mokytojas“, kurį pristatėte Vilniuje, taip pat rodo istorinių verpetų įsuktą žmogų.

Šis filmas apie „mažą žmogų“, toks visada buvo rusų literatūros dėmesio centre. Man įdomu tyrinėti „mažo žmogaus“ buvimą pasaulyje. Štai jis mūsų akyse bando atsilaikyti prieš realybę – arba tapti, arba netapti didvyriu, jis pats nežino. Didvyriškumas – keistas dalykas, pagal užsakymą nepavyks. Pačiu kritiškiausiu momentu, per tas kelias sekundes ar minutes, nežinome, kaip pasielgsime. Prognozuoti to neįmanoma.

Mano mama buvo mokytoja. Mamos istorijos ir paskatino susidomėti ta epocha. Ji man daug pasakojo apie karą. Pavyzdžiui, mama po karo stojo į Pedagoginį institutą, o močiutė jai pasiuvo suknelę iš vokiško karinio apsiausto. Ir taip sukirpo, kad svastika atsidūrė po dešine pažastimi. Mama paskui daug metų rašė prispaudusi ranką, nepakeldama alkūnės. Mano močiutė išgyveno karą ir daug žmonių išgelbėjo, dvylikametė mama ištvėrė karą. Mano genai geri. Gal kažkas tokio lieka.

Naujasis filmas vėl bus istorine tema?

Ne, dabar baigiu filmą pagal Sergejaus Lukjanenkos romaną „Juodraštis“. Tikiuosi kitų metų pirmoje pusėje šį filmą parodyti. Jame vieną pagrindinių vaidmenų suvaidino didi (atsakau už savo žodžius) aktorė Severija Janušauskaitė, filmo dailininkas, kaip jau įprasta, Jurijus Grigorovičius. Štai ir vėl susieta su Lietuva...

Filme nebus istorinių įvykių – mūsų laikai, *fantasy* žanras. Jis apie visai gerą vaikiną, kuris nenori laikytis įprastų normų. Nenori baigti instituto, moka nesunkiai užsidirbti pinigus, šiek tiek lengvabūdiškai elgiasi su savo mergina. Staiga gyvenimas šį žmogų, pratusį gyventi lengvai, neįsitempus, verčia rinktis. Ką darysi, jei tau pasiūlys sandėrį – gali keliauti po paralelinius pasaulius, būsi geros sveikatos, net gausi nemirtingumą, bet už tai iš tavęs bus atimta mama, tėtis, mylimoji ir net šuo. Ar sutinki su tokiu sandėriu? Kas tau vertinga šitame ir kituose pasauliuose? Filme ir pamatysime, kaip mūsų jaunas žmogus spręs tokią problemą.

Bet galvoju ir apie ateitį. Gal jau reiktų seną svajonę kažkaip pabandyti įgyvendinti. Tai būtų filmas apie slaptą organizaciją EPROM (*ekspedicija podvodnych robot osobovo naznačenija* – ypatingos paskirties povandeninių darbų ekspedicija). Ji gyvavo 1923–1929 m., tikslas buvo iškelti auksą iš Juodosios jūros dugno, kur kadaise nuskendo laivas „Juodasis princas“, esą prikrautas aukso. Apie tai ir turėtų būti ši romantiška ir brangi man, buvusiam jūrininkui, juosta. Tai įdomus Sovietų Sąjungos gyvenimo tarpsnis. Įdomūs likimai, nepaprastos asmenybės. Netrukus pradėsime rašyti scenarijų.

Bet visi istoriniai filmai kalba iš esmės apie šiandieną, mūsų laikus.

Kitaip ir būti negali. Be to, žiūrime į tuos įvykius iš savo laiko, su savu bagažu ir realybės suvokimu. Mes žinome, kuo baigėsi 1929-ieji ir apskritai sovietų valdžia. O jie nežinojo... Jie gyveno istorijos viduje. Kaip ir mes nežinome, kuo baigsis mūsų laikas. Anūkai gal juoksis, kokie kvailiai buvome.

Tuo man ir patinka istorija, kad suteikia galimybę parodyti žmogų istorijos viduje. Kiek daug ypatingų ir mums nežinomų asmenybių slypi istorijos gelmėse. Kai kuri istorinį filmą, atsiremdamas į realaus žmogaus gyvenimą, turi sukurti meninį įvaizdį, bet neprimeluoti ir nemanipuliuoti. Meluoti negali, bet taip pat negali iki galo suprasti, kas vedė tuos žmones, kokie jų elgesio motyvai buvo tada. Reikia nuspėti, ištirpti tame žmoguje, kad suprastum visus jo veiksmų vingius ir paskatas. Šalia istorinių asmenybių filme visada yra išgalvoti personažai. Bet jei paimsi žmogų iš mūsų laikų, jis ten bus svetimkūnis. Reikia rasti žmogų, kuris gyveno tada ir po kurio kažkas liko. Šio filmo veikėjo prototipu scenarijaus autorius pasiūlė rusų Sidabro amžiaus poetę, nuostabią moterį Adelaidą Gercyk. Ji – šaltinis to meninio įvaizdžio, kurio ieškome. Panašios paieškos kuriant filmą suteikia galimybių prisiliesti prie nepaprastai įdomių dalykų. Esu pasirengęs įdomiausiai kelionei laiku. „Juodraštis“ su kelionėmis po paralelinius pasaulius jau beveik baigtas, dabar leidžiuosi į naują.

Kaip klostėsi Jūsų profesinė kelionė – nuo sėkmingo operatoriaus iki režisieriaus?

Sąlygiškai sėkminga. Kas yra sėkmės matas? Dirbti operatoriumi turbūt trukdė klaidžiojanti manyje režisūra. Norėjau daugiau, todėl buvau nepatogus operatorius režisieriams. Operatorius – viena svarbiausių ir gražiausių kino profesijų. Ji nuostabi, aš jos ilgiuosi, kartais ir pats filmuoju. „Aš – mokytojas“ nufilmavau pats. Kamerinėje juostoje įmanoma sujungti dvi profesijas, bet kai filmas didelis, žmonių daug, viską praryja režisūra.

Ilgai galvojau, kuo operatorius skiriasi nuo režisieriaus, kol suvokiau skirtumą. Štai stovi taurė. Ant jos krenta priešinė šviesa, lūžta šviesos spinduliai, nuteka lašeliai – mes grožimės. Kadro harmonijos paieška ir yra operatoriaus profesija. Kad būtų gražu, kaip sako žmonės. Operatorių grupė myli, aktorės šypsosi, nes jis paverčia jas gražuolėmis. O režisierius – baisus padaras, jis viskuo nepatenkintas, niekam neleidžia atsipalaiduoti. Jis ieško konflikto, turi kažką padaryti, kad velniop nueitų visas tas operatoriaus sukurtas grožis. Juk tai dramaturgijos pagrindas – konfliktas.

Bet jūs dirbote su režisieriumi, kurio filmų grožis, harmonija stulbina. Nufilmavote net keletą Rustamo Chamdamovo juostų, taip pat ir naujausią „Bedugnis maišas“.

Man pasisekė filmuoti arba dalyvauti filmuojant Chamdamovo filmus „Vokalinės paralelės“, „Deimantai“ su balerina Diana Višniova, ir naujausią „Bedugnis maišas“, kurio premjera įvyko šiemet Maskvos kino festivalyje. Tai didis dailininkas, režisierius, net, sakyčiau, mokytojas, nes jo filmai veikia kultūrinį procesą, atradimais daug kas naudojasi. Mus sieja ilgo bendravimo laimė. Tai didelė likimo dovana. Jis „ne šio pasaulio“ žmogus, tai visai kitas matas.

Nemanau, kad menas gali padaryti žmogų švaresnį, doresnį, tai nereali užduotis. Jei Biblija to neišmokė, ko per porą valandų išmokys filmas? Bet kinas gali parodyti tam tikras elgesio taisykles, kurios gal įstrigs galvoje, ir kai žmogų kažkas prispaus, kai reikės apsispręsti, jis spontaniškai pasirinks vieną ar kitą sprendimą. Tą sprendimą gali nulemti keletas kadaise į širdį įkritusių filmo kadrų. Jie suveiks tą reikalingą akimirką.

Esate nuolatinis Kirilo Serebrennikovo bendražygis kine. Ką manote apie pastaruosius visus sukrėtusius įvykius?

Tai siaubas, baisios naujienos. Su Kirilu filmavome serialus „Rostovas-tėtis“, „Žudiko dienoraštis“ (labai geras serialas, tik kažkodėl nerodomas, ten puikūs aktorių darbai) ir filmą „Vaidinant auką“. Jis tikrai nepadarė to, kuo kaltinamas. Pinigai jo nedomina. Kirilas – visiškas darboholikas, jis atsidavęs kūrybai. Net neįsivaizduoju, kas jam galėtų prilygti. Tikrai žinau, kad jis nekaltas. Noriu, kad kuo greičiau tai baigtųsi. Nežinau, ar tai politinis susidorojimas, galiu galvoti ir taip, ir kitaip, reikia žinoti daugiau faktų. Tačiau kad jis nepavogė pinigų, esu giliai įsitikinęs.

Kalbėjosi Neringa Kažukauskaitė

Filmai mąstantiems žmonėms

Devintosios „Baltijos bangos“ Nidoje atgarsiai

Rasa Šimkutė

Pasak „Devintosios bangos“ vadovo Gyčio Lukšo, kai kurie žiūrovai – ne tik lietuviai, bet ir užsieniečiai – atostogas planuoja derindami prie kino šventės Nidoje, nors „Baltijos bangos“ filmuose dažniausiai nagrinėjamos sudėtingos, skaudžios problemos. Latvių ir estų kinematografininkai pastaraisiais metais vis dažniau atsigręžia į skaudžius istorinius momentus. Žinomo latvių teatro ir kino režisieriaus Viesturio Kairišo nespalvota istorinė drama „Melanijos kronikos“ (2016) nukelia į Sibiro platybes, į kurias ištremta filmo herojė ir jos sūnus, atskirti nuo vyro ir tėčio. Filmas remiasi rašytojos ir žurnalistės Melanijos Vanagos gyvenimo faktais. Latvių režisierius Davis Simanis filme „Pelenų sanatorija“ atsigręžė į kitą skaudų istorinį momentą – Pirmąjį pasaulinį karą.

Estų prodiuserė Erika Lansaalu Nidoje pristatė debiutuojančios režisierės Triin Ruumet dramą „Sumaišties dienos“ (2016). Anot prodiuserės, šis filmas Estijoje jau laimėjo visus įmanomus apdovanojimus. Režisierės žvilgsnis krypsta nors ir į netolimą, tačiau itin spalvingą ir prieštaringą virsmo iš sovietinės realybės į „laukinio kapitalizmo“ laiką, kuris įnešė ir daug sumaišties bei beprasmybės jausmo.

Istorinių kito įvykio – Baltijos kelio – detalių buvo kitame festivalio vaidybiniame filme: lietuvių režisieriaus Kristijono Vildžiūno dramoje „Senekos diena“ (2017).

Šeimos santykių, susvetimėjimo problemos keliamos estų režisieriaus Vallo Toomla bendros estų, lietuvių ir latvių gamybos vaidybiniame filme „Apsimetėliai“ (2017). Panašios temos ir lietuvių režisierės Linos Lužytės drama „Amžinai kartu“ (2017).

Opios ir skaudžios visuomenės problemos dokumentiniame kine rodomos kartais net įtaigiau nei vaidybiniame. Debiutuojančios estų režisierės Sandros Jogevos filmo „Meilė“ (2017) herojė – kadaise teikusi vilčių tapybos studentė. Dabar ji girtuokliauja, serga bulimija, jai diagnozuotas asmenybės sutrikimas. Už meilužio sužeidimą ji buvo nuteista kalėti. Jauna moteris ir toliau rengia šiuolaikinio meno parodas, pasirodo įvairiuose meniniuose projektuose, net gauna apdovanojimų.

Festivalyje rodytų Baltijos šalių dokumentinių filmų temos įvairios. Filme „Gasčiūnai“ (rež. Edvardas Kubilius, 2016) pagal „Erasmus“ programą susibūrusi tarptautinė filmavimo grupė nutarė parodyti režisieriaus gimtojo kaimo grožį ir jo pozityvią bendruomenę. Dalios Kanclerytės „Vaiko širdis“ (2013) pasakoja apie širdies persodinimo operacijų laukiančius vaikus ir jų tėvus. Dokumentinio kino meistras Audrius Stonys Nidoje dalijosi įspūdžiais apie filmo „Moteris ir ledynas“ (2017), kuriame atskleistas poetiškas vienišo žmogaus dialogas su gamtos didybe, sukūrimo aplinkybes. Latviai festivaliui pateikė du dokumentinius filmus. Adranos Roze „Rygos ponai“ (2015) pasakoja apie didmiesčio kurjerius dviratininkus, o Janio Cimermanio „Paslaptingas meistro gyvenimas“ (2016) rodo latvių lėlinės animacijos pradininko Arnoldo Burovo gyvenimą.

Kurti mąstantiems žmonėms – taip savo filmus apibūdina Vokietijos radijo ir televizijos kompanijos „Deutche Welle“ dokumentikos autoriai. Filme „Beiruto parkas“ (rež. Matthias Frickel, Niel Eixler, 2017) pabėgėlių krizė atskleista rodant Libano sostinėje Beirute gyvenančių vaikų ir paauglių futbolo pomėgį. Net penkerius metus kurtas filmas „Godumas“ (rež. Jorg Seibold, 2017) filosofiniu požiūriu nagrinėja, kas yra ir kur visuomenę veda godumas. „Deutsche Welle“ festivalyje svečio teisėmis dalyvauja jau antrus metus ir suteikia išskirtinę galimybę pamatyti naujausius nekomercinius dokumentinius filmus. Tai – „Baltijos bangos“ pasididžiavimas ir puošmena.

Kitas šių metų „Baltijos bangos“ svečias – Lenkija. Lenkijos instituto Vilniuje projektų koordinatorė Odeta Venckavičienė pristatė lenkų režisieriaus Peterio Fudakowskio vaidybinį filmą „Paslaptingas dalininkas“ (2014). Jis sukurtas pagal anglų literatūros klasiko, lenkų kilmės rašytojo Josepho Conrado (Jozefo Teodoro Konrado Korzeniowskio) apsakymą. Šio vilnietiškų šaknų turinčio rašytojo kūrinius ekranizavo Andrzejus Wajda, Francis Fordas Coppola, Alfredas Hitchcockas, Chantal Akerman ir kiti garsūs režisieriai.

Tradicija tampa į festivalio programą įtraukti restauruotus ir suskaitmenintus filmus iš Lietuvos, Latvijos, Estijos kino archyvų.

„Melanijos kronikos“

Almanto Grikevičiaus „Sadūto tūto“ (1974) – vienas iš nedaugelio lietuvių vaidybinių filmų, kurio herojai – kūrėjai, menininkai. Latvių režisieriaus Janio Streičo drama „Svetimos aistros“ (1983) sukurta pagal to paties pavadinimo Mykolo Sluckio romaną, pagrindinį vaidmenį sukūrė Panevėžio dramos teatro aktorius Algirdas Paulavičius. Turėjome progos pamatyti ir estų režisieriaus Peterio Simmo vaidybinį filmą „Idealus peizažas“ (1980).

Animacijos mokykla sulaukė rekordinio dalyvių skaičiaus. Šiemet vaikų kurto filmo „Nidos daina“ tema – garsiausios lietuviškos estradinės dainos apie Nidą, Palangą, jūrą, saulę, marias. Kiekvienas vaikas piešė save kaip filmo personažą. Animacijos meno subtilybių jaunuosius kūrėjus daugelį metų moko Ilja Bereznickas, Valentas Aškinis ir Jūratė Leikaitė-Aškinienė. Animacijos mokyklėlė, kaip ir „Baltijos banga“, gyvuoja devynerius metus. Tai viena gražiausių festivalio tradicijų, didžiausia jo šventė.

Rodo TV

Apžvalgininko galva

Kai pasižiūriu televizorių, lietuvio siela atrodo neįmenama mįslė. Nesuprantu, kodėl iš televizoriaus ekrano niekad neišlenda Andrius Mamontovas, o princesės Dianos mirties metinių proga kasdien po kelis kartus graudinosi ne tik tautos polinkius atspindinti „Info TV“, bet ir „Panorama“ ar Nemira Pumprickaitė, kurios nebūčiau įtaręs populizmu. Kodėl lietuviams toks svarbus Mamontovas, matyt, nesuprasiu niekad. Kodėl tokia svarbi princesė Diana, gerai paaiškino anglų rašytoja Hilary Mantel neseniai „The Guardian“ išspausdintoje esė. Ypač įsirėžė šie žodžiai: „Diana buvo kolektyvinis kūrinys, vadinasi, ir kolektyvinė nuosavybė. Masinis liūdesys jai mirus įžeidė skonio policiją. Jis buvo rėkiantis, kičinis – įvyniotos pūvančios gėlės, išsipūtusios raudono plastiko širdys, pliušiniai meškiukai, lėlės, nevykusios eilės. Bet visa tai bylojo, kaip desperatiškai siekia saviraiškos žmonės, kuriems pašykštėta dvasingumo ir fantazijos, žmonės, kurie išlaisvino savo slaptą nelaimę, apverkdami moterį, kurios nepažinojo.“

Tikiuosi, kad panašių mįslių imsis ir visą vasarą „Info TV“ anonsuose liaudiškai nuoširdžiai žurnalistikos grandu vadintas Rimvydas Valatka, kurio laidos premjera įvyko praėjusį penktadienį. Man ji paliko dviprasmišką įspūdį. Iš pradžių

„Amerikietiška afera“

laidos režisierius rodė Valatkos galvą tokiu stambiu planu, kad išsigandau ir iškart prisiminiau sovietmečiu populiarų mokslinės fantastikos filmą „Profesoriaus Douelio testamentas“, kuriame nukirsta, bet kalbanti mokslininko galva įdėta į akvariumą primenančią dėžę. Paskui žurnalistas kalbino kariuomenės vadą ir krepšinio komandos kapitoną. Pašnekovai kaip pašnekovai, klausimai ramūs, nepajutau politinėms televizijos žvaigždėms įprasto noro įkąsti, pagauti ar kitaip prispausti prie sienos pašnekovą ir taip pasipuikuoti prieš žiūrovus. Tokie „manevrai“ jau tapo banalybe. Tikiuosi, panašaus tono Valatka išvengs. Tačiau suglumino, kad pirmai laidai buvo pasirinktos „popsinės“ ir tarp dantų girgždančios temos – Rusijos grėsmė ir krepšinis. Nejaugi Lietuvoje nebeliko apie ką pasikalbėti? Gal ir Valatka mano, kad lietuviams įdomu tik krepšinis ir kariuomenė? Kita vertus, gal taip ir yra, ir Lietuva po truputį virsta banditišku, narkotikais besiverčiančiu, pinigus ir krepšinį garbinančiu, bet užtat patriotišku ir desperatiškai saviraiškos siekiančiu vienu didžiuliu Kaunu?

Gal todėl **LRT Kultūra** (**14 d. 21.10**), o ne kuris nors masėms skirtas kanalas parodys BBC dokumentinį filmą „Luji Teru: alkoholio gniaužtuose“ (2016). Jo režisierius Louis Theroux nuvyko į vieną ligoninę Londono pietuose ir pasikalbėjo su kepenų ciroze sergančiais alkoholikais. Turiu pasakyti, kad iš jų galima daug ko pasimokyti.

Aš stengiuosi mokytis iš Woody Alleno. 2014 m. pasirodžiusi **„Mėnesienos magija“** (**LRT, 9 d. 22.20**) – ne pats geriausias režisieriaus filmas, bet jis kupinas gyvenimo išminties, kuri paprasta: kad ir kokie kvaili, neurotiški ar nenuspėjami būtų mūsų įsimylėjimai, be jų, be draugystės ir kitų žmones siejančių jausmų išgyventi neįmanoma. Pasakojimas apie senstelėjusį iliuzionistą (Colin Firth), kuris pakviečiamas į prancūzų Rivjerą, kad demaskuotų mediumu apsimetančią amerikietę (Emma Stone), keliančią grėsmę vienam ją vesti susirengusiam turtų paveldėtojui, nukels į 1928-uosius. Tai švelnus, grakštus, išmintingas filmas – lyg trumpalaikė užuovėja nuo kasdienybės idiotizmo, primenanti, kad svetimos kultūros gurkšnis kartais būna labai sveikas.

Kažką panašaus patirs ir suomio Mikkos Kuparineno filmo **„2 naktys iki ryto“** (**LRT Kultūra, 13 d. 22 val.**) veikėjai – prancūzė architektė Karolina (Marie-Josee Croze) ir suomis DJ Jakas (Arly Jover), kurie trumpam susitiko Vilniaus viešbutyje ir netruko suprasti, kad šis susitikimas – šansas pakeisti gyvenimą.

Kas nenori jo keisti bent kartą per metus? Pradėti vis iš naujo? Apie tai sukurta daug naivių filmų, vienas tokių ir 1978 m. Jane Wagner **„Be paliovos“** (**LRT Kultūra, 9 d. 21.10**). Abejoju, ar šią istoriją apie brandžią moterį Trišą, kuri gyvena name Malibu, prie pat jūros, ir pajunta įsimylinti paplūdimio plevėsą Stripą, dabar kas prisimintų, jei ne aktoriai Lily Tomlin ir Johnas Travolta.

Mėgstantiems tikrais įvykiais paremtus filmus, galiu pasiūlyti net kelis. Andrew Jareckio **„Visi geri dalykai“** (**TV1, šįvakar, 8 d. 23.05**) – pasakoja apie Niujorko nekilnojamojo turto magnatų paveldėtoją Deividą (Ryan Gosling). Veiksmas prasideda 8-ajame dešimtmetyje, kai jis įsimyli ne savo aplinkos merginą Ketę (Kirsten Dunst). Iš pradžių jaunos poros gyvenimas klostosi gerai, tačiau žmona dingsta. Po daugelio metų policija atnaujina paieškas ir Deividas tampa pagrindiniu įtariamuoju.

Davido O. Russello juodoji komedija **„Amerikietiška afera“** (**LNK, 12 d. 22.30**) primins 8-ojo dešimtmečio pabaigoje – 9-ojo pradžioje FTB rengtą operaciją, tyrusią politikų korupciją. Filmas – įžvalgi ir gana ciniška, virtuoziškai suvaidinta amerikietiškos svajonės studija, persmelkta 8-ojo dešimtmečio atmosferos bei stiliaus nostalgijos. Pirmiausia šiuos jausmus sužadina garso takelis – „Amerikietišką aferą“ užlieja „Dilaila“, disko muzika ir šokiai, prisiminimus sukelia ir kruopščiai atkurti interjerai, baldai, pirmosios mikrobangų krosnelės, auksiniais rėmais puošti veidrodžiai, automobiliai, kostiumai ir, žinoma, fantastiškos šukuosenos, kuriomis puikuojasi filmo herojai. Apgavikų paradui čia vadovauja Irvingas (Christian Bale). Jis įsitikinęs, kad norėdamas ko nors pasiekti turi apgaudinėti, vogti, papirkinėti, antraip liksi nieko nepešęs. Kartu su Sidne (Amy Adams) Irvingas pardavinėja meno kūrinių falsifikatus ir neegzistuojančias paskolas. Jų santykius drumsčia nuo soliariumo priklausoma Irvingo žmona – gudri idiotė Rozalina (Jennifer Lawrence). Tačiau daugiau sumaišties sukelia FTB agentas Ričis (Bradley Cooper), priverčiantis sukčius dalyvauti slaptoje operacijoje.

Jūsų –
Jonas Ūbis

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
XX a. Lietuvos dailės ekspozicija

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai
XIX–XX a. čekų dailės paroda „Banko „Česká Spořitelna“ kolekcijos šedevrai“

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“
Paroda „Lietuvių tradiciniai ir tautiniai drabužiai: tekstilė, grafika, tapyba“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus
Arsenalo g. 3A
Paroda „Prijaukinta gamta. XVIII–XXI a.“ (iš Aleksandro Vasiljevo kostiumų ir aksesuarų kolekcijos)

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija
Paroda „Vytautas Kasiulis (1918–1995). Viena–Breisgau Freiburgas–Paryžius“
iki 10 d. – Lietuvos išeivijos dailės fondo ir „Lewben Art Foundation“ paroda „Nuo realizmo iki objekto. Pasaulio lietuvių menas Lietuvos išeivijos dailės fondo kolekcijoje“

Lietuvos nacionalinis muziejus
Arsenalo g. 1
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas
Kryždirbystė
Teatro kostiumų paroda „Mataičių teatras tautos istorijos ir kultūros keliuose“
iki 17 d. – paroda „Istorija ir dailininkas: Bronius Leonavičius“
Arsenalo g. 3
Lietuvos archeologija
Paroda „Lietuvos istorija šiuolaikiniuose medaliuose“
Vilniaus dizaino kolegijos studentų etninės kultūros kursinių darbų paroda

Vilniaus gynybinės sienos bastėja
Bokšto g. 20
Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija
Naujausiųjų Lietuvos archeologijos atradimų paroda

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija
Kazio Varnelio 100-ųjų gimimo metinių paminėjimui skirtos parodos: „Jonas Dovydėnas į Kazio Varnelio kūrybą žvelgia pro objektyvą“, „Iš Kazio Varnelio dovanoto palikimo: žemėlapių kolekcija“, „Lietuviai perkeltųjų asmenų stovyklose Vokietijoje 1945–1950 m.“, „Albertas Gurskas. Kaligrafija“

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
iki 16 d. – paroda „Per kryžių į žvaigždes! Arkivyskupas Teofilius Matulionis“
Paroda „Užtarėjai ir globėjai. Restauruoti paveikslai iš Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių“

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
nuo 8 d. – paroda „Slavs and Tatars. Iš lūpų į lūpas“
nuo 8 d. – Malvinos Jelinskaitės paroda „Auksas ir žuvis“

Galerija „Kairė–dešinė“
Latako g. 3
Sigitos Maslauskaitės-Mažylienės tapybos paroda „Prie Babilonijos upių. Pabėgėliai ir tremtiniai“

„Prospekto“ fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
Ericho Salomono ir Barbaros Klemm paroda „Šuolis laike“

Vilniaus fotografijos galerija
Stiklių g. 4
iki 9 d. – Evaldo Ivanausko fotoparoda

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1
iki 9 d. – šiuolaikinio meno paroda „Imaginarium: Kitapus regimybės“ (Julija Pociūtė, Povilas Ramanauskas, Gintarė Stašaitytė, Lukas Šiupšinskas, Dainius Trumpis, Neringa Vasiliauskaitė)

Galerija „Vartai“
Vilniaus g. 39
nuo 8 d. – Mindaugo Lukošaičio paroda „Vaizduotė. Kompozicija. Sapnas“
nuo 8 d. – T. van Houtryve (Belgija) paroda „Žydro dangaus dienos“

Galerija „Aidas“
A. Jakšto g. 9
„2 Easy Fashion“ koliažų paroda „Q&A“

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
Kęstučio Musteikio piešinių ir mažosios plastikos paroda „Sustabdytos akimirkos“
Paroda „Kelias. Trys fragmentai“ (iš dailės parodų Lietuvos geležinkelių muziejuje kolekcijos)

Galerija „Meno niša“
J. Basanavičiaus g. 1/13
nuo 8 d. – Tatjanos Semanės (Latvija) paroda „Ant arkliuko“

Dailininkų sąjungos galerija
Vokiečių g. 2
Paroda „Krepšelis ir kiti demonai“

Pylimo galerija
Pylimo g. 30
iki 9 d. – Irenos Žilionienės tapyba

AV17 galerija
Totorių g. 5
Rimanto Milkinto paroda „Daugmaž vidurdienis“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Vilniaus g. 39 / 6
iki 9 d. – vaikų paroda „Ateitis. Ta, kuri ateina“

Vlado Vildžiūno galerija
Lobio g. 6 A
Virginijos Vilutytės piešinių paroda „Linijos“

Lietuvos nacionalinė UNESCO galerija
Šv. Jono g. 11
Liudviko Zamenhofo 100-osioms mirties metinėms skirta paroda

Grafo galerija
Trakų g. 14
Aisčio Kavaliausko paroda „Stebėtojas“

Vilniaus dailės akademijos galerijos Parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
Gdansko dailės akademijos Technikos universiteto tapytojų paroda „Khôra: Gdanskas Vilniuje, Vilnius Gdanske“

Tekstilės galerija „Artifex“
Gaono g. 1
iki 16 d. – Jaceko J. Kolasińskio paroda „Lapidariumas“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“
Dominikonų g. 15
Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

„Skalvijos“ kino centras
Goštauto g. 2/15
iki 13 d. – Kasparo Pilinkaus paroda „Amerika, arba Pagaliau viduj ekrano“

Bernardinų sodas
B. Radvilaitės g. 8A
nuo 14 d. – Krzysztofo Hejke paroda „Paskutiniai mano sutikti Europos dreviniai bitininkai“

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
iki 17 d. – fotografijų paroda „Tuojau fotografuoju. Balys Buračas (1897–1972)“

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
iki 17 d. – XX a. Lietuvos knygų iliustracijų paroda „Šiltas prisiminimas“

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
Bendruomenių platformos „Mažosios istorijos“ paroda „Didžioji pramonė“
Paroda „Vytautas Eigirdas (1957–2012). Tapyba“

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
V. Putvinskio g. 64
iki 11 d. – Steveno Vincento Mitchello (D. Britanija) paroda „Žmogus, kuriantis fantazijų pasaulius“

Maironio lietuvių literatūros muziejus
Rotušės a. 13
Ekspozicija „Požemio galerija: rašytojai meno kūriniuose“
„Lietuvių literatūra – trumpai ir žaismingai“
Paroda „Ji buvo Simonaitytė“ (Ievai Simonaitytei 120)
iki 9 d. – tautodailininko Leono Juozonio (1922–2015) darbų paroda

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
Stacie McCormick (D. Britanija) paroda „Beieškant tapybos“
„Kaunas Photo“ festivalio parodos: Matthew Moore (JAV) „Jūros peizažai“, Päivi Koskinen (Suomija) „Pirmadienis“, Russ Flatt (Naujoji Zelandija) „Nusivesk mane prie upės“, Jari Silomäki (Suomija) „Mano oro dienoraštis“, Pierfrancesco Celada (Italija) „#Instagramprieplauka, Honkongas“

Kauno fotografijos galerija
Vilniaus g. 2
„Kaunas Photo“ festivalis. Mayumi Suzuki (Japonija) paroda „Atkūrimo testamentas“

V. Adamkaus biblioteka-muziejus
S. Daukanto g. 25
„Kaunas Photo“ festivalis. Olego Truchano (Australija) fotografijos

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija
Liepų g. 33
Paroda „Pranas Domšaitis (1880–1965). Nematyti kūriniai“

KKKC parodų rūmai
Didžioji Vandens g. 2
iki 10 d. – fotografijos projekto „KITI 8“ paroda (Anastasia Soboleva (Rusija), Christopheris Nunnas (D. Britanija) ir Evita Goze (Latvija)
iki 10 d. – Žanetos Jasaitytės-Bessonovos eksperimentinė paroda „Tarpininkavimo santykiai: mano kūnas tavyje“

Baroti galerija
Aukštoji g. 3/3a
Vilmanto Marcinkevičiaus tapybos paroda „Naivūs lakštingalų liežuvėliai“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Rekomenduojame išbandyti organizuotą parodų lankymą su „Vilnius Art Walk“ rugsėjo 9 d. (šeštadienį): 12 val. lankoma paroda „Iš Iūpų į lūpas“ su menininkų kolektyvu „Slavs and Tatars“ Šiuolaikinio meno centre (Vokiečių g. 2); Lietuvos geležinkelių muziejaus lauko ekspozicija ir „Sąstato“ galerija (Geležinkelio g. 16). 13 val. ekskursija po parodą „Guotika“ su Gabriele Radzevičiūte LTMKS projektų erdvėje „Sodų 4“ (Sodų g. 4–32) ir „Gdanskas Vilniuje, Vilnius Gdanske“ su Vidu Poškumi VDA parodų salėje „Titanikas“ (Maironio g. 3). 13:30 val. ekskursija po parodą „Dark Room“ su menininke Aiste Kisarauskaite parodų erdvėje „Krematoriumas / meno krosnys/“ (Maironio g. 6, II vidinis kiemas). 14 val. –„KELIAS. 3 fragmentai. Iš dailės parodų Lietuvos geležinkelių muziejuje kolekcijos“ LDS galerijoje „Arka“ (Aušros Vartų g. 7) ir „Prie Babilonijos upių. Pabėgėliai ir tremtiniai“ su tapytoja Sigita Maslauskaite galerijoje „Kairė–dešinė“ (Latako g. 3); 14 ir 15 val. – „Vaizduotė. Kompozicija. Sapnas“ ir „Žydro dangaus dienos“ su Mariumi Armonu galerijoje „Vartai“ (Vilniaus g. 39); „Daugmaž vidurdienis“ su Monika Eidėjūte galerijoje „AV17“ (Totorių g. 5); „It's the Frame Not the Painting“ su Jay Gard ir Giedre Malūkaite Jono Meko vizualiųjų menų centre (Malūnų g. 8).

Muzika

Rugsėjo 10–13 d. Vilniuje vyksianti kūrybinė platforma „Muzika erdvėje“ pristato keturias Vilniaus bendruomenes bei kompozitorių joms sukurtas muzikines aplinkas. Rugsėjo 10 d. nuo 14.30 iki 16 val. kompozitorė Agnė Matulevičiūtė kviečia į Keturiasdešimt Totorių kaimą, esantį už 17 km nuo Vilniaus. A. Matulevičiūtė pristatys muzikinį performansą, paremtą musulmoniško kvietimo maldai – azano ir lietuvišką tradiciją simbolizuojančios birbynės garsiniu junginiu, taip pat garso instaliaciją „Paminklas Vytautui“. Rugsėjo 11 d. nuo 18 val. iki 19.30 kompozitorė Aistė Noreikaitė ir britų garso menininkas slapyvardžiu „Filtercutter“ pristato interaktyvią garsinę instaliaciją-futbolo treniruotę, sukurtą moterų futbolo akademijai „Žalgiris“. Rugsėjo 12 d. nuo 18 val. iki 19.30 Vilniaus miesto nakvynės namuose (A. Kojelavičiaus g. 50) kompozitorė Juta Pranulytė pristatys Vilniaus miesto benamių socialinę problematiką, skambės J. Pranulytės muzikiniai etiudai pagal nakvynės namų gyventojų dainas ir mintis, juos lydės mušamųjų ir saksofono improvizacijos. Šių metų „Muziką erdvėje“ vainikuos rugsėjo 13 d. nuo 16 iki 18 val. kompozitorės Snieguolės Dikčiūtės pristatoma Lietuvos žmonių su negalia sąjunga (Gėlių g. 7). Prieš interakciją kompozitorė surengs atvirą muzikinės terapijos sesiją (būtina išankstinė registracija el. p.: muzikaerdveje@gmail.com).

Teatras

Rugsėjo 14, 15 d. 18.30 val. Lietuvos nacionalinio dramos teatro Didžiojoje salėje premjera – „Lokis“. Spektaklio režisierius – lenkų teatro menininkas Łukaszas Twarkowskis, pernai apdovanotas „Auksiniu scenos kryžiumi“ už Krystiano Lupos spektaklio „Didvyrių aikštė“ vaizdo projekcijas. Kūrinys įkvėptas Prospero Mérimée novelės „Lokys“, Bertrando Cantat ir Vito Luckaus gyvenimo bei kūrybos.

Galerija „si:said“
Daržų g. 18
Kauno fotografų grupės „Plėšriųjų sekcija“ fotografijos paroda

Klaipėdos galerija
Bažnyčių g. 6
Elenos Čechovskajos tapyba

„Herkaus galerija“
Herkaus Manto g. 22
Arvydo Baltrūno tapyba

ŠIAULIAI

„Laiptų galerija“
Žemaitės g. 83
iki 11 d. – festivalio „Šiaulių Monmartro Respublika 2017“ menininkų plenere sukurtų darbų paroda „Miestas“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
nuo 9 d. – Lauros Guokės paroda „Lietuvos kaime“

Fotografijos muziejus
Vilniaus g. 140
iki 10 d. – Remigijaus Pačėsos paroda „Geltona gulbė neatplauks“

PANEVĖŽYS

Dailės galerija
Respublikos g. 3
nuo 13 d. – paroda „Žvelgiant į šiuolaikinį pasaulį: japonų fotografija nuo 1970-ųjų iki dabar“

Spektakliai

VILNIUS

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras
15, 16 d. 18.30 – V. Bellini „KAPULEČIAI IR MONTEKIAI“. Dir. – S. Quatrini (Italija)

Nacionalinis dramos teatras
9, 10 d. 15, 16.15, 17.30 *Vingio parke (įėjimas iš Čiurlionio g.)* – PREMJERA! „VOKIETUKAI“. Rež. – S. Schönberger. Vaidina M. Cegelskas, A. Jurgaitis, N. Krunglevičiūtė, G. Ladygaitė, M. Polikevičiūtė, E. Špokaitė, J. Vilūnaitė
Didžioji salė
14, 15 d. 18.30 – PREMJERA! A. Herbut „LOKIS“. Rež. – Ł. Twarkowski, scenogr. – F. Lédé, kost. dail. – D. Gudačiauskaitė, komp. – B. Misala, choreogr. – P. Sakowicz, vaizdo projekcijų aut. – J. Lech. Vaidina D. Gumauskas, R. Saladžius, V. Sodeika, S. Bareikis, N. Savičenko, E. Latėnaitė, A. Gintautaitė, D. Šilkaitytė, G. Ivanauskas, A. Danusas
Mažoji salė
16 d. 16 val. – M. von Mayenburgo „KANKINYS“. Rež. – O. Koršunovas

Valstybinis jaunimo teatras
13 d. 13 val. *teatro fojė* – A. Pukelytės edukacinis projektas „PABĖGIMAS IŠ TEATRO“

Oskaro Koršunovo teatras
8 d. 19 val. *OKT studijoje* – PREMJERA! I. Vyrypaevo „ŠOKIS DELHI“. Rež. – O. Koršunovas, komp. – Gintaras Sodeika. Vaidina K. Petruškevičiūtė, U. Šiaučiūnaitė, I. Šepetkaitė, A. Pociūtė, P. Taujanskaitė ir K. Cicėnas
9, 10 d. 19 val. *OKT studijoje* – B. Brechto „VESTUVĖS“. Rež. – O. Koršunovas

Rusų dramos teatras
15, 16 d. 18.30 – PREMJERA! G.B. Shaw „PIGMALIONAS“. Rež. – L. Urbona, dail., scenogr. ir kost. dail. – N. Kitia (Gruzija), komp. – F. Latėnas. Vaidina V. Lukjanovas, J. Volodko, A. Agarkovas, V. Kirejevas ir kt.

Vilniaus teatras „Lėlė“
Didžioji salė
10 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „GRYBŲ KARAS“. Rež. – A. Mikutis
16 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PARŠIUKAI“. Rež. – A. Mikutis
17 d. 12 val. – S. Gedos „DAINUOJANTIS IR ŠOKANTIS MERGAITĖS VIEVERSĖLIS“. Rež. – A. Mikutis
Mažoji salė
9 d. 12 val. – N. Indriūnaitės „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką).
Rež. – N. Indriūnaitė
10 d. 14 val. – R. Mikučio „LIUNĖS NUOTYKIAI“. Rež. – A. Grybauskaitė
16 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“ (H.Ch. Anderseno pasakos motyvais).
Rež. ir dail. – R. Driežis

„Menų spaustuvė“
„Naujojo cirko savaitgalis ’17“
8 d. 20 val., 9 d. 20.30 *„Menų spaustuvės“ kieme* – „L'ABSOLU“ („Cie Les Choses de Rien“, Prancūzija)
8 d. 18.30, 9 d. 18 val. *Juodojoje salėje* – „LA COSA“ (C. Stellato, Belgija)
8, 9 d. 17.30 *Kišeninėje salėje* – „IRIMO MECHANIZMAI“ (A. Lempertas, Lietuva)
9, 10 d. 14 val. *„Menų spaustuvės“ kieme* – „THE FOREST PROJECT“ („Duo Kamppi & Roihu“, Suomija)
10 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – „TRY AGAIN“ („Taigi cirkas“, Lietuva)
15 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – C. Graužinio „DRĄSI ŠALIS (LIETUVOS DIENA)“.
Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)
16 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „ARABIŠKA NAKTIS“. Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)
16 d. 14 val. – „ŠILTNAMIS ATSIVERIA“ (pažintiniai pasivaikščiojimai po „Menų spaustuvę“)

Kaunas

Nacionalinis Kauno dramos teatras
9 d. 17 val., 10 d. 15 val. *Didžiojoje scenoje* – PREMJERA! M. Maeterlincko „ŽYDROJI PAUKŠTĖ“. Rež. – V. Martinaitis, scenogr. – A. Šimonis, kost. dail. – A. Jacovskytė, komp. – A. Jasenka. Vaidina S. Čiučelis, G. Žaliauskaitė, G. Petkutė, V. Grigaitytė, G. Bejeris, M. Gedvilaitė, I. Mikutavičiūtė, D. Rudokaitė, L. Rukšnaitytė, A. Keliuotytė, A. Sužiedėlis, R. Vitkaitis, A. Ašmonas, E. Bendoriūtė, U. Žirgulė, R. Žirgulis, N.O. Lepeškaitė, A. Pintukas, A. Paškonytė, T. Erbrėderis, M. Jankauskas, G. Laskovas, D. Svobonas, A. Stanionis
13 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – A. Škėmos „BALTA DROBULĖ“. Rež. – J. Jurašas
14 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – G. Labanauskaitės „ŽALGIRĖS“. Rež. – V. Bareikis
15 d. 18 val. *Mažoje scenoje* – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS. SKALPELIO PJŪVIS“. Rež. – V. Malinauskas
16 d. 18 val. *Rūtos salėje* – S. Oksanen „APSIVALYMAS“. Rež. – J. Jurašas

Kauno kamerinis teatras
16, 17 d. 18 val. – PREMJERA! M. McDonagho „PAGALVINIS“. Rež. – G. Varnas, scenogr. ir kost. dail. – J. Skuratova. Vaidina A. Ašmonas, G. Laskovas, B. Ivanauskas, A. Jasiukėnas

Kauno lėlių teatras
9 d. 12 val. – „GULBĖ – KARALIAUS PATI“. Rež. – N. Indriūnaitė
10 d. 12 val. – PREMJERA! „MAŽYLIS R-r-r-r“ (pagal T. Geizelio ir D. Biseto pasakas). Aut. ir rež. – M. Jaremčiukas (Ukraina)
16 d. 12 val. – „TIKROJI PELENĖS ISTORIJA“ (pagal Ch. Perrault pasaką). Insc. aut. ir rež. – O. Žiugžda

Klaipėda

Klaipėdos valstybinis dramos teatras
8 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – G. Grajausko „PAŠALINIAMS DRAUDŽIAMA“.
Rež. – O. Koršunovas
9 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – I. Vyrypajevo „GIRTI“. Rež. – L. Vaskova
10 d. 17 val. *Didžiojoje salėje* – A. Juozaičio „KARALIENĖ LUIZĖ“. Rež. – G. Padegimas
12 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – I. Turgenevo „ĮNAMIS“. Rež. – A. Lebeliūnas
13 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – P. Zelenkos „PAPRASTOS BEPROTYBĖS ISTORIJOS“.
Rež. – D. Rabašauskas
14 d. 18.30 *Didžiojoje salėje* – G. Grajausko „MERGAITĖ, KURIOS BIJOJO DIEVAS“.
Rež. – J. Vaitkus
16 d. 12 val. *Didžiojoje salėje* – A. Dilytės „DĖDĖS TITO DŽIAZAS“ (pagal P. Hackso knygą). Rež. – A. Dilytė

Panevėžys

Juozo Miltinio dramos teatras
10 d. 12 val. – „IŠGELBĖKIME KENGŪRIUKĄ“. Rež. – V. Kupšys
15 d. 18 val. – N. Simono „PASKUTINYSIS IŠ AISTROS KAMUOJAMŲ MEILUŽIŲ“.
Rež. – G. Gabrėnas
16 d. 18 val. – S. Kantervo „SIENA“.
Rež. – A. Dežonovas

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
9 d. 20 val. *Nidos evangelikų liuteronų bažnyčioje* – festivalio „Kuršių nerija 2017“ baigiamasis koncertas „Pasaulio muzikos genijus Johannas Sebastianas Bachas“. Festivalio orkestras „Musica humana“, Klaipėdos mišrus choras „Aukuras“, solistai: S. Liamo (sopranas), N. Petročenko (mecosopranas), E. Davidovičius (tenoras), E. Dauskurdis (bosas), J. Mačys (fleita), R. Beinaris (obojus), I. Girdžiūnaitė (smuikas), I. Gylytė (smuikas). Dir. – A. Vizgirda
14 d. 18 val. *Šiaulių miesto kultūros centro „Laiptų galerijoje“* – festivalis „Verbum musicale“. Ansamblis „Regnum musicale“. B. Sruogos eiles skaitys aktorė M. Šaltytė.
16 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – 77-ojo sezono pradžios koncertas. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistas J. Moseris (violončelė). Dir. – M. Pitrėnas. Programoje E. Elgaro, G. Mahlerio kūriniai
17 d. 15 val. *Trakų pilies Didžiojoje menėje* – „Ispaniška muzika“. Iš ciklo „Muzika Trakų pilyje“. Valstybinis Vilniaus kvartetas, aktorius T. Čižas. Programoje I. Albénizo, J.C. de Arriagos kūriniai

Tarptautinis Šv. Jokūbo festivalis
13 d. 19 val. *Vilniaus Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje* – „Jo valia“. Valstybinio dainų ir šokių ansamblio „Lietuva“ choras ir orkestras (meno vad. G. Svilainis). Solistai R. Raginytė (lumzdelis), A. Jankus (birbynė), I. Pliavgo (sopranas), D. Garuckas (tenoras), J. Karpienė (giedotoja), S. Makarevičienė (giedotoja), V. Mockevičienė (giedotoja), R. Mikelaitytė-Kašubienė (vargonai). Dirigentai G. Svilainis ir A. Kriūnas
16 d. 19 val. *Vilniaus Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje* – „Amžinybės virpėjimas“. Grigališkojo choralo ir elektroninės muzikos sąskambiai. Vilniaus universiteto giedojimo mokykla „Schola cantorum vilnensis“ (vad. R. Gražinis), G. Samsonas (elektronika). Dir. – R. Gražinis

Lietuvos muzikų rėmimo fondas
13 d. 18 val. *S. Vainiūno namuose* – Trečiadienio vakaras-koncertas. „Talentu paženklintas gyvenimas“. Smuikininko E. Paulausko 90-osioms gimimo metinėms. Dalyvauja jubiliatas, profesoriaus mokiniai, buvę bendradarbiai, „Šiauliečių klubo“ nariai
Tarptautinis menų festivalis „Druskininkų vasara su M.K. Čiurlioniu“
16 d. 19 val. *Druskininkų bažnyčioje* – kompozitorės V. Striaupaitės-Beinarienės kūrybos vakaras. Vilniaus universiteto kamerinis orkestras (meno vad. ir dir. P.B. Koncė), pučiamųjų kvintetas „Nauji garsai“: P. Gefenas (fleita), R. Beinaris (obojus), R. Savickas (klarnetas), D. Stoskeliūnas (fagotas), I. Kuleševičienė (valtorna), S. Liamo (sopranas), T. Tuskenis (baritonas), U. Dičiūnas (obojus, anglų ragas), G. Kviklys (klavesinas, vargonai). Programoje M.K. Čiurlionio, V. Striaupaitės-Beinarienės kūriniai

Vilnius

Valdovų rūmai
10 d. 19 val. *Didžiojoje renesansinėje menėje* – festivalis „Banchetto musicale ’17“. „Gesmes chrikszczoniskas“: muzikinė kelionė po XVI–XVII a. Vokietijos, Prūsijos ir Mažosios Lietuvos reformatų bažnyčias. Atlieka N. Petročenko (sopranas), N. Masevičius (bosas), ansamblis „Morgaine“ (Vokietija, Lietuva, Italija)

Kotrynos bažnyčia
8 d. 19 val. – „Violončelių kaukės: Vivaldi ir Malcys“. Atlikėjai D. Jakštas, I. Pikalavičiūtė, V. Tamošiūnas (violončelės), Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vad. – D. Katkus). Dir. – M. Barkauskas. Programoje A. Vivaldi, A. Malcio kūriniai
16 d. 19 val. – „Chopin In Jazz Project“. Gdansko dienos. Dalyvauja J. Besteris (akordeonas), I. Wojtczakas (saksofonas), J. Maksimoviczius (saksofonas), T. Ziętekas (klarnetas), D. Vyšniauskas (trimitas), I. Juzokas (kontrabosas)

Vakarai

Vilnius

Martyno Mažvydo biblioteka
11 d. 18 val. *Konferencijų salėje 5 a.* – T. Venclovos jubiliejinis vakaras „Apie laiką, viltį ir poeziją. Dialogas su Tomu Venclova“. Dalyvauja T. Venclova, P. Gritėnas, V. Cibarauskė, D. Puslys ir S. Vasiliauskas. Diskusiją moderuoja A. Švedas

Atviros Lietuvos fondo namai
15 d. 17 val. – diskusija „Istorijos politika ir informacinis saugumas Vidurio Europos regione: kokius svarbiausius namų darbus reikia atlikti?“. Dalyvauja istorikas J. Žarynas (Lenkija), žurnalistas ir politikos apžvalgininkas R. Valatka, filosofas ir politologas K. Girnius. Pokalbį moderuoja Lenkų diskusijų klubo narys M. Antonovič

Vilniaus paveikslų galerija
8 d. 16.30 – D. Panenkovos (Čekija) paskaita „Peizažų tapyba Čekijoje XIX a.–XX a. I pusėje“

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Belaukiant Bodžanglio : romanas / Olivier Bourdeaut ; iš prancūzų kalbos vertė Erika Sabaliauskaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 142, [1] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-9986-39-950-6 (įr.)

Eik su juo : romanas / Agnès Ledig ; iš prancūzų kalbos vertė Vytautas Bikulčius. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 359, [1] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-9986-39-956-8 (įr.)

Eilės Haidakhano Dieviškajai Motinai ir Deivei Durgai šlovinti / [iš anglų kalbos vertė Algirdas Kugevičius]. – [Kaunas] : Kvėpavimo terapijos centras, 2016. – 319, [1] p.. – ISBN 978-609-95756-2-9

Ir tu atrasi lobį, kuris slypi tavyje : [romanas] / Laurent Gounelle ; iš prancūzų kalbos vertė Lina Perkauskytė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 244, [2] p.. – Tiražas 7000 egz.. – ISBN 978-609-01-2911-1 (įr.)

Istorija apie Leoną ir Luizę : [romanas] / Alex Capus ; iš vokiečių kalbos vertė Vilija Gerulaitienė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 245, [2] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-2899-2 (įr.)

Karmelio kalno papėdėje : [romanas] / Gintaras Bleizgys. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 372, [2] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9986-39-955-1 (įr.)

Keturiese : [eilėraščiai] / Mykolas Kručas, Laimutė Šatienė, Danguolė Vasiliauskienė, Ana Aleksandravičienė ; [sudarė Ana Aleksandravičienė]. – Kaišiadorys : Printėja, 2017. – 149, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-609-445-391-5

Kuris į Tolminkiemį? : iš literatūros užrašų sąsiuvinio / Irena Arlauskienė. – Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2017. – 109, [2] p.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-9986-31-498-1 (įr.)

Lemtingas laiškas : [romanas] / Monica McInerney ; iš anglų kalbos vertė Akvilina Cicėnaitė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 461, [2] p.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-2901-2 (įr.)

Mano poe(ma)ma : poezija / Tautvyda Marcinkevičiūtė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 167, [1] p.. – ISBN 978-9986-39-952-0 (įr.)

Melodija dar aidi : romanas / Mary Higgins Clark ; iš anglų kalbos vertė Rima Rutkūnaitė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 268, [2] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-2882-4 (įr.)

Namas nakties pakrašty : [romanas] / Catherine Banner ; iš anglų kalbos vertė Džilda Jansonaitė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 445, [2] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-2909-8 (įr.)

O kas toliau? : [apysaka] / Irena Arlauskienė ; [dailininkė Neringa Matačiūtė]. – Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2017. – 150, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-9986-31-476-9 (įr.)

O metai teka tartum Šunija... : [eilėraščių rinkinys] / Julijona Popendikienė ; [sudarė Elena Bazinienė, Lolita Užkurienė]. – Kaišiadorys : Printėja, 2017. – 107, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 120 egz.. – ISBN 978-609-445-390-8

Palaužta moteris : trys apysakos / Simone de Beauvoir ; iš prancūzų kalbos vertė Jonė Ramunytė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 258, [2] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-9986-39-954-4 (įr.)

Per skubančias bangas : eilėraščiai ir dainos, linkėjimų laiškai / Vladas Daukantas ; [sudarė, redagavo Janina Butnorienė]. – Kaišiadorys : Printėja, 2017. – 51, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-445-384-7

Plauk su skęstančiais : romanas / Lars Mytting ; iš norvegų kalbos vertė Viktorija Gercmanienė. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 414, [2] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-2897-8 (įr.)

Ponas Zy : istorinis romanas / Gerimantas Statinis. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 407, [1] p.. – Tiražas 1200 egz.. – ISBN 978-9986-39-947-6 (įr.)

Sielos planeta : eilėraščių rinktinė / Laima Žvirblytė-Jankauskienė ; [iliustracijų (karpinių) autorė Teresė Leciūtė-Lorenčienė]. – Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2017. – 103, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-9986-31-493-6

Skambutis sielai... : [romanas] / Adelė Daukantaitė. – Plungė [i.e. Kaušėnai, Plungės r.] : Spindulio spaustuvė [i.e. Ž. Pilitausko individuali veikla], 2017. – 269, [1] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-95852-1-5

Su vaivorykšte rankose : [prisiminimai] / Teresė Žilaitytė-Beitienė ; [iliustruota autorės piešiniais]. – Kaišiadorys : Printėja, 2017. – 71, [1] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 40 egz.. – ISBN 978-609-445-387-8 (įr.)

Svečiai prie Alvydės šiupinio : romanas / Vytautas Kutkevičius. – Kaišiadorys : Printėja, 2017. – 119, [1] p.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-445-388-5

Trintis : romanas / Sandra Brown ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukaitis. – Vilnius : Alma littera, 2017. – 420, [2] p.. – Tiražas 4500 egz.. – ISBN 978-609-01-2925-8 (įr.)

Vakar ir visados : poezijos rinktinė / Marcelijus Martinaitis ; [sudarytoja Deimantė Kažukauskaitė-Kukulienė]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 506, [2] p. : portr.. – (Lietuvių literatūros lobynas: XX amžius / visuomeninė redaktorių taryba: Viktorija Daujotytė ... [et al.], ISSN 1822-2307 ; Nr. 40). – Tiražas 1300 egz.. – ISBN 978-9986-39-953-7 (įr.)

Vilniaus dienoraštis : eilėraščiai / Anna Halberstadt ; iš anglų kalbos vertė Marius Burokas. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2017]. – 190, [1] p.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-9986-39-951-3

Žodžių dūzgesys : poezija / Elena Skaudvilaitė. – Klaipėda : S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2017. – 115, [13] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 400 egz.. – ISBN 978-9986-31-492-9

Parengė Aldona Barodicaitė. Redagavo Gražina Kubilienė.
Lietuvos nac. M. Mažvydo b-ka. Bibliografijos ir knygotyros centras

Savaitės filmai

„Tulpių karštinė“

Apie meilę. Tik suaugusiems ***

Prieš porą metų Anna Melikian sukūrė novelių filmą „Apie meilę“, kuris sulaukė didelės sėkmės, todėl dabar pasirodo jo tęsinys. Tai taip pat novelių filmas apie Maskvos gyventojų meilės nuotykius, tik šįkart Melikian yra meno vadovė, o noveles kūrė jauni rusų režisieriai Nigina Saifulajeva, Pavelas Ruminovas, Natalja Merkulova, Rezo Gigineišvilis, Jevgenijus Šeliakinas ir Aleksejus Čupovas. Veiksmas ir vėl perkels į vasaros Maskvą. Filmo herojai – paprasti žmonės, kurių kiekvienas turi savo meilės istoriją. Vaidina Anna Michalkova, Ravšana Kurkova, Johnas Malkovichius, Ingeborga Dapkūnaitė, Goša Kucenka, Fiodoras Bondarčiukas, Viktorija Isakova, Jurijus Kolokolnikovas (Rusija, 2017). (Vilnius, Kaunas)

Aukštyn kojom ***

Žinomas muzikos kritikas netenka darbo, o žmona pradeda abejoti jo vyriškumu. Veikėjas, kurį suvaidino pats filmo režisierius Josefas Haderis, turi palikti butą Vienos centre, tačiau tuo nelaimės nesibaigia. Vyras nusprendžia atkeršyti savo darbdaviui, išgalvodamas vis naujus būdus, kaip padaryti jo gyvenimą nepakeliamą. Taip Georgas reaguoja į savo bedarbystę... Komedijos autorius ne tik rodo ne kartą matytas komiškas situacijas, bet ir bando prabilti apie tradicinės žurnalistikos krizę. Taip pat vaidina Pia Hierzegger, Georgas Friedrichas, Jorgas Hartmannas, Crina Semciuc (Austrija, Vokietija, 2017). (Vilnius)

Madam **

Turtinga amerikiečių pora Ana ir Bobas Paryžiuje rengia kviestinius pietus. Laukiama anglų, prancūzų ir amerikiečių aukštuomenės. Supratusi, kad prie stalo susės trylika žmonių, prietaringoji Ana prašo tarnaitės Marijos prisijungti prie svečių. Marija turi apsimesti turtinga ispane. Ją įsimyli britas Davidas – meno ekspertas ir kolekcionierius. Amandos Sthers filme vaidina Toni Colette, Harvey's Keitelis, Josephine de La Baume, Rossy de Palma (Prancūzija, 2017). (Vilnius, Kaunas)

Mokytoja ***

1983-ieji. Mokykloje pradeda dirbti bevaikė karininko našlė Marija. Ji atrodo miela ir prašo mokinių ne tik prisistatyti, bet papasakoti, kuo užsiima jų tėvai. Netrukus mokinių bei tėvų gyvenimas apsiverčia aukštyn kojomis. Mokytoja (Zuzana Maurery) manipuliuoja vaikais, siekia naudos ir paslaugų. Keli tėvai pasipriešina ir kreipiasi į mokyklos direktorę. Ši kviečia susirinkimą, bet dauguma nepritaria siūlymui atleisti mokytoją. Jano Hrebejko filmą pasižiūrėti sveika, režisieriui filme rodoma situacija yra tik pretekstas pasvarstyti, kodėl žmonės nenori matyti tiesos ir priima „švogerių“ primestas taisykles (Čekija, Slovakija, 2016). (Vilnius)

Tas ***

Kai Meino valstijos Derio miestelyje pradeda dingti vaikai, grupė jų bendraamžių turi stoti akistaton su didžiausiomis savo baimėmis. Jų kelyje atsiranda piktas klounas Penivaizas – žudikas, besimėgaujantis svetimu skausmu. Andreso Muschietti filmas remiasi Stepheno Kingo knyga. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Jaedenas Lieberheras, Jeremy Ray Tayloras, Sophia Lillis, Billas Skarsgardas, Finnas Wolfhardas (JAV, 2017). (Vilnius, Kaunas)

Tulpių karštinė **

XVII a., Amsterdamas. Dailininkas Janas (Dane DeHaan) gauna užsakymą nutapyti įtakingo turtuolio (Christoph Waltz) ir jo jaunos žmonos Sofijos (Alicia Vikander) portretą. Netrukus dailininkas ir Sofija įsimyli vienas kitą. Pora nori pabėgti ir mano, kad jiems gali padėti Olandijoje siaučianti tulpių karštligė. Kostiuminiame Justino Chadwicko filme, kuris kelerius metus laukė, kol bus parodytas kino ekranuose, taip pat vaidina Judi Dench, Cara Delevigne, Jackas O'Connellas, Holliday Grainger, Tomas Hollanderis, (D. Britanija, JAV, 2017). (Vilnius, Kaunas)

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

Vilnius

Forum Cinemas Vingis

8–14 d. – Tas (JAV) – 11.30, 13.40, 15.20, 18, 19, 20.55, 21.50
Džiunglių būrys (Prancūzija) – 11, 13.20, 14.30, 15.40, 17.40
Siena: tarp Rytų ir Vakarų (rež. N. Medutytė) – 11, 17, 20 val.
8, 11–14 d. – Tulpių karštinė (D. Britanija, JAV) – 13.40, 16.10, 18.30, 21.10; 9, 10 d. – 11.10, 13.40, 16.10, 18.30, 21.10
8–14 d. – (Ne)Laukti svečiai (Prancūzija) – 18.10, 20.30
13 d. – D. Gilmouro filmas-koncertas „Live at Pompeii“ – 19 val.
8–14 d. – Emodži filmas (JAV) – 11.40, 13.50, 16, 18.40
Operacija „Riešutai“ 2 (Kanada, P. Korėja, JAV) – 11.10, 13.20, 15.30
Ratai 3 (Kanada, P. Korėja, JAV) – 11.20, 16.05
Apie meilę. Tik suaugusiems (Rusija) – 13.50, 18.40
8, 11–14 d. – Laisvo elgesio močiutė (Rusija) – 20.50; 8, 9 d. – 11.30, 20.50
8–14 d. – Madam (Prancūzija) – 14.10, 19.10
8–12, 14 d. – Septynios seserys (D. Britanija, Prancūzija, Belgija, JAV) – 19, 21.20; 13 d. – 21.20
8, 10, 12, 14 d. – Diunkerkas (JAV, D. Britanija, Olandija) – 21.10; 9, 10 d. – 11.40
8–14 d. – Komandosai (Prancūzija, Vokietija) – 16.20; 9, 11, 13 d. – 21.10
Baris Sylas: Amerikos sukčius (JAV) – 21.45
Bjaurusis aš 3 (JAV) – 12.50
8, 10, 12, 14 d. – Anabelė 2 (JAV) – 16.40; 9, 11, 13 d. – 16.40, 21.45
8, 10, 12, 14 d. – Žudiko asmens sargybinis (JAV, Kinija, Bulgarija, Olandija) – 21.45

Forum Cinemas Akropolis

8–14 d. – Džiunglių būrys (Prancūzija) – 11, 13.20, 15.40, 17.10
8, 9 d. – Tas (JAV) – 10.40, 13, 16, 18.10, 21.10, 23.05; 10–14 d. – 10.40, 13, 16, 18.10, 21.10
8, 9 d. – Tulpių karštinė (D. Britanija, JAV) – 10.30, 13.10, 15.30, 19, 21.40, 23.55; 10–14 d. – 10.30, 13.10, 15.30, 19, 21.40
8–14 d. – Siena: tarp Rytų ir Vakarų (rež. N. Medutytė) – 11.10, 14.25, 19.30
8, 10, 12, 14 d. – (Ne) Laukti svečiai (Prancūzija) – 12.40, 21.20; 9, 11, 13 val. – 16.10
8–14 d. – Emodži filmas (JAV) – 10.50, 12.50, 15, 17 val.; Emodži filmas (3D, JAV) – 13.40
8, 9 d. – Apie meilę. Tik suaugusiems (Rusija) – 13.30, 18.40, 21, 23.20; 10–14 d. – 13.30, 18.40, 21 val.
8, 9 d. – Septynios seserys (D. Britanija, Prancūzija, Belgija, JAV) – 18, 20.50, 23.25; 10–14 d. – 18, 20.50
8, 11–14 d. – Operacija „Riešutai“ 2 (Kanada, P. Korėja, JAV) – 12.15; 9, 10 d. – 10.10, 12.15
8, 9 d. – Laisvo elgesio močiutė (Rusija) – 19.10, 21.30, 23.59; 10–14 d. – 19.10, 21.30
8, 9 d. – Anabelė 2 (JAV) – 15.50, 21.35, 23.50; 10–14 d. – 15.50, 21.35
8–14 d. – Ratai 3 (JAV) – 10.20, 16.05
8, 9 d. – Baris Sylas: Amerikos sukčius (JAV) – 18.30, 21.05, 23.35; 10–14 d. – 18.30, 21.05; 8–14 d. – Bjaurusis aš 3 (3D, JAV) – 11.20
8, 9 d. – Tarp ryklių (Australija) – 14.50, 23.30; 10–14 d. – 14.50
8, 10, 12, 14 d. – Terminatorius 2. Paskutinio teismo diena (3D, JAV) – 18.20
8, 10, 12, 14 d. – Madam (Prancūzija) – 16.10
9, 11, 13 d. – Komandosai (Prancūzija, Vokietija) – 18.20

Skalvija

8 d. – Kedi. Slaptas kačių gyvenimas (dok. f. JAV, Turkija) – 17.20; 11 d. – 15.20
12 d. – Madam (Prancūzija) – 17.10; 14 d. – 20.20
10 d. – Kartą Rytų Europoje (Lietuva, Moldova, Rumunija) –15.10
11 d. – Mokytoja (Slovakija, Čekija) – 17 val.; 12 d. – 20.50; 13 d. – 17 val.
11 d. – Apie meilę. Tik suaugusiems (Rusija) – 19 val.; 13 d. – 21.10; 14 d. – 16.20
9 d. – Šerkšnas (rež. Š. Bartas) – 14.50; 13 d. – 19 val.
Ankstyvojo kino festivalis „Pirmoji banga“
7 d. – Karo prakeikti (Belgija) – 19 val.
8 d. – Mirštanti gulbė (Rusija) – 19 val.
8 d. – Išgelbėtas ponas Budu (Prancūzija) – 20.30
9 d. – Už grotų (JAV) – 17 val.
9 d. – King Kongas (JAV) – 19 val.
9 d. – Daktaras Džekilas ir ponas Haidas (JAV) – 21.10
10 d. – Ponas Ačiū (Japonija) – 16.50
10 d. – Dingęs pasaulis (JAV) – 21 val.
Ciklas „Karlsono kinas“
9 d. – Palaukit mūsų! (Vokietija) – 13 val.
10 d. – Arčiau debesų (Belgija, Švedija, Olandija, Norvegija) – 13 val.
12 d. – *Lenkų kino klubas*. Stepių vaikas (dok. f., Lenkija, Vokietija) – 19 val.
10 d. – *Kino klasikos vakarai*. Kabaretas (JAV) – 18.20 (filmą pristatys kino kritikė A. Kancerevičiūtė)

Pasaka

8 d. – Tobuli melagiai (Italija) – 17.15; 10 d. – 15.15; 13 d. – 19.30
8, 12 d. – (Ne)Laukti svečiai (Belgija, Prancūzija) – 19.15; 9 d. – 21.30; 10 d. – 17.15; 11 d. – 21 val.; 13 d. – 17.30; 14 d. – 21.15
8 d. – Tulpių karštinė (D. Britanija, JAV) – 21 val.; 9, 11, 14 d. – 17.15; 10 d. – 19.15; 12 d. – 21.15
8 d. – Apie meilę. Tik suaugusiesiems (Rusija) – 17.30; 9 d. – 19.15; 11, 14 d. – 20.45; 12 d. – 21.30
8 d. – Siena: tarp Rytų ir Vakarų (rež. N. Medutytė) – 19.30; 9 d. – 21.15; 10 d. – 19 val.; 11 d. – 17.45; 14 d. – 19.15
8, 10 d. – Madam (Prancūzija) – 21.15; 9, 12, 14 d. – 19.30; 11 d. – 19 val.; 13 d. – 21.45
8 d. – Meilė ir draugystė (Prancūzija, Airija, Olandija) – 17.45
8 d. – Beatričės bučinys (Prancūzija) – 19.30; 9 d. – 13 val.; 10 d. – 16.30
8 d. – Kedi. Slaptas kačių gyvenimas (JAV, Turkija) – 21.30; 9 d. – 15.30; 10, 12, 14 d. – 17.30; 11 d. – 19.30; 13 d. – 17.15
9, 10 d. – Džiunglių būrys (Prancūzija) – 13.15
9 d. – Dovanoju širdį (Belgija, Prancūzija) – 15.15; 10 d. – 18.45; 11, 13 d. – 19.15; 12 d. – 19 val.
9 d. – Kartą Rytų Europoje (Lietuva, Moldova, Rumunija) – 17 val.; 12 d. – 17.45; 13, 14 d. – 21.30
9 d. – Pakeliui į mokyklą (Prancūzija) – 13.30
9 d. – Kriaušių pyragėliai su levandomis (Prancūzija) – 15 val.
9 d. – Nekaltosios (Lenkija) – 16.45
9 d. – Mokytoja (Slovakija, Čekija) – 19 val.; 11 d. – 17.30; 13 d. – 17 val.
9 d. – Patersonas (JAV, Prancūzija, Vokietija) – 21 val.
10 d. – Šerkšnas (rež. Š. Bartas) – 13.30; 13 d. – 21.15
10 d. – Arčiau debesų (Belgija) – 15.45
10 d. – Stiklo pilis (JAV) – 20.30
10 d. – (Ne)tikros prancūziškos vestuvės (Prancūzija) – 13 val.
10 d. – Mažylio Nikolia atostogos (Prancūzija) – 14.45
10 d. – Belgų karalius (Belgija, Bulgarija, Olandija) – 20.45
11 d. – Aukštyn kojom (Austrija, Vokietija) – 21.15; 12 d. – 21 val.
12 d. – Prancūziška porelė (Prancūzija) – 17.15
14 d. – Stefanas Cveigas: atsisveikinimas su Europa (Austrija, Prancūzija, Vokietija) – 15 val.
14 d. – Mano mama ir mūsų kūdikiai (Prancūzija) – 15.45

Ozo kino salė

8 d. – Šlovė (Bulgarija, Graikija) – 16 val.
9 d. – Šerkšnas (rež. Š. Bartas) – 15 val.
9 d. – Mokytoja (Slovakija, Čekija) – 17 val.
9 d. – Šokėja (Prancūzija) – 18.50
12 d. – Holivudas pasiūlė per mažai (rež. R. Oičenka) – 18 val.
12 d. – Tobuli melagiai (Italija) – 18.30
14 d. – Tarnaitė (P. Korėja, Japonija) – 18 val.

Kaunas

Forum Cinemas

8–12, 14 d. – Džiunglių būrys (Prancūzija) – 10.10, 12.30, 14.50, 17.10; 13 d. – 10.10, 12.30, 14.50
8–12, 14 d. – Tas (Scape, JAV) – 19.30, 22.25; 13 d. – 22.25
8, 11, 12, 14 d. – Tas (JAV) – 10.20, 13.30, 15.30, 17.30; 9, 10 d. – 10.20, 13.30, 15.30, 17.30, 00.10; 13 d. – 10.20, 13.30, 15.30, 18.45
8–14 d. – Tulpių karštinė (D. Britanija, JAV) – 11, 12.45, 16.30, 20.25, 22.55
Siena: tarp Rytų ir Vakarų (rež. N. Medutytė) – 11.10, 15.15, 19.
(Ne) Laukti svečiai (Prancūzija) – 17, 21 val.
13 d. – D. Gilmouro filmas-koncertas „Live at Pompeii“ – 19 val.
8, 11–14 d. – Operacija „Riešutai“ 2 (Kanada, P. Korėja, JAV) – 13, 17.40; 9, 10 d. – 10.30, 13, 17.40
8–11, 13, 14 d. – Ratai 3 (JAV) – 12.50
8–14 d. – Emodži filmas (JAV) – 10.40, 15.20
Emodži filmas (3D, JAV) – 13.20, 18.25
Anabelė 2 (JAV) – 15, 22.45
Bjaurusis aš 3 (JAV) – 12.40, 17.40
Baris Sylas: Amerikos sukčius (JAV) – 20, 22.35
8, 9 d. – Septynios seserys (D. Britanija, Prancūzija, Belgija, JAV) – 18.45, 21.30, 23.45; 10–12, 14 d. – 18.45, 21.30; 13 d. – 21.30
8, 10, 12 d. – Madam (Prancūzija) – 20.35; 9, 11, 13, 14 d. – 10.50
8–14 d. – Komandosai (Prancūzija, Vokietija) – 19.50; Žudiko asmens sargybinis (JAV, Kinija, Bulgarija, Olandija) – 22.15
8, 10, 12, 13 d. – Apie meilę. Tik suaugusiems (Rusija) – 15.10; 9, 11, 14 d. – 20.35

Romuva

9 d. – Lūšna turtuolių rajone (D. Britanija) – 14 val.; 14 d. – 18 val.
9 d. – Siena: tarp Rytų ir Vakarų (rež. N. Medutytė) – 16 val.; 13 d. – 20 val.
9 d. – (Ne)Laukti svečiai (Prancūzija) – 17.15; 13 d. – 18 val.
9 d. – Kartą Rytų Europoje (Rumunija, Lietuva, Moldavija) – 19 val.; 14 d. – 20 val.
12 d. – *Kino klasikos klubas*. Kabaretas (JAV) – 18 val.
12 d. – Kedi. Slaptas kačių gyvenimas (JAV, Turkija) – 20.30

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Milda Brukštutė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

7md

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“,
Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt.
ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 800 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Lietuvos kultūros taryba ir
LR kultūros ministerija
Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas